

FICȚIUNEA

nr. 110 ● noiembrie 2024

Revistă de cultură

Laura Vasiliu
iese de la
Nottara
noaptea, cu o
pălărie imensă,
cumpărată
recent de la
Cannes.

Zenob

Scanează codul
QR pentru a
citi integral
articolele

Director: Șerban Pavlu

Personajul de ficțiune

Doina Ruști

Scritoare

Printre elevii lui Aristotel se află și Teofrast (372-287 î. H.), filozof din opera căruia a rămas o carte capitală – *Caracterele*. Este prima carte teoretică despre personaje, tipologii, tipuri umane. Cuprinde 30 de caractere, printre care *lingușitorul*, *flecarul*, *ipocritul*, *intrigantul*, *neobrăzatul* etc. Caracterele sunt ilustrate de povestioare și s-au bucurat de succes în lumea intelectuală, ajungând să atingă popularitatea abia după ce Menandru (342-290) le preia și le multiplică în comedii sale. Acesta, considerat cel mai important autor de comedie de la începuturile literaturii, a scris peste 100 de piese. În cele mai multe insistă pe caracterul uman, în maniera lui Teofrast, detașându-se de tendințele satirice manifestate în

comediile aristofanice. Multe comedii ale sale s-au pierdut. Altele au ajuns la noi reluate (compilate) de alți autori, dar mai ales prin intermediul comedilor de mai târziu ale lui Plaut. Când mă gândesc la cursul de greacă veche, din studenție, îmi vin în minte câteva dintre titlurile invocate: *Țăranul*, *Eroul*, *Împricinații*. Aceasta din urmă s-a păstrat fragmentar, dar subiectul comediei a fost reconstituit (din alte comedii, din prolog, din comentarii). Iată faptele: Charisios e proaspăt însurat cu Pamfila. Înainte de măritiș, aceasta fusese răpită de participanții la o procesiune religioasă (orgiastică). În urma episodului, se naște un copil, dar fiind rodul unei orgii, este abandonat. Ulterior, se dovedește că însuși Charisios este

cel care a necinstit-o pe Pamfila în acea noapte orgiastică. Așa că pruncul trebuie recuperat, folosindu-se ca obiect de identificare, un inel. Copilul a trecut pe la un păstor, apoi pe la un cărbunar. Așa că mai multă lume și-l dispută. Conflictul comediei este creat pe acest proces de paternitate.

Dar dintre toate scrierile lui Menandru, aproape integral s-a păstrat doar comedia *Mizantropul* (*Dyscolos*), pe care o aveam și în manualul de greacă din liceu. Eroul principal este un țăran ursuz și bicisnic. El se opune căsătoriei dintre fiica sa și un orășean (Cnemon), căsătorie pusă la cale de zeul Pan. Menandru urmărește evoluția mizantropului, de la îndârjirea ursuză la îmblânzirea finală. Pe vremea liceului disprețuiam tipologia, ba

chiar mi se părea imposibil să existe astfel de persoane. Cu timpul, mizantropul mi-a devenit din ce în ce mai simpatic.

Am citit multe cărți după aceea, dar caracterele de comedie ale antichității grecești rămân la temelia galeriei de eroi. În ele se află tiparul personajelor literare de mai târziu, preluat de literatura latină, rafinat de clasicismul molieresc, dezvoltat de balzacianism, în epoca modernă. Preocuparea scriitorilor pentru caractere suportă mutații pe la începutul secolului XX, când parcă eroul sfârșit al lui Papini ocupă toată scena. Treptat, caracterul de ficțiune devine absurd, antierou, ratat iar până la urmă autobiograf, narcisist până la vomă și canceler al tuturor caracterelor posibile. El singur, victorios și inutil.

Personajele mele

Petre Nechita

Jurnalist TV, prozator

Am ales trei personaje care m-au însoțit în ultimele săptămâni.

În primul rând se află Tillie, adică actrița Cristina Casian din *Efectul Razelor Gamma asupra Crăițelor Lunatice* (cu Oana Pellea cap de afiș). Piesa se joacă și în prezent la Teatrul Național din București. Tillie e în top pentru modul în care, pe scenă, e doar un copil și se folosește de un singur atribut: onestitatea. Cristina Casian nu-mi dă impresia de actor, de joc, de interpretare. Sinceritatea ei e fermecătoare și se contopește perfect cu personajul.

Urmează Felix Krull, din romanul neterminat al uriașului Thomas Mann. Pentru că e povestitorul suprem pentru

mine, iar Felix reprezintă o poveste nevăduvită de lipsa unui final. E o poveste pe care o porți cu tine, o istorie care se desfășoară spre infinit. Și oricum, *deznodământul nu contează*, o demonstrează din plin proza lui Thomas Mann.

Toni Servillo, adică Save-rio din filmul lui Sorrentino, *E*

Stata la Mano di Dio (2021, disponibil la noi pe Netflix) ar fi cel de-al treilea personaj. Actorul Toni Servillo (un personaj în sine, motiv pentru care-l menționez pe el) întruchipează pentru mine esența filmului italian, are o versatilitate care mi se pare că-l face potrivit pentru orice rol. E tată, bunic,

soț, amant, l-ar putea juca pe escrocul Krull de mai sus ori pe Tillie, în travesti. Ar putea fi un acrobat care-și face propria trupă de circ ori un mecanic auto care pune la cale un complot mondial. Asta e definiția actorului? Posibil. Dar Servillo nu e doar un gen, un tip. Mi se pare universal.

desăvârșit

Bogdan O. Popescu

când te-am întâlnit, vindeam bilete pentru paradis
le dădeam ieftin dar tu nu ai vrut să cumperi
ți-ai încălțit părul, ai întors apropierea dintre noi
cu vârful de lance către mine
și primul val a desăvârșit disperarea și respirațiile așteptării.
în depărtare se zărea trecutul tău, care o rupsesse la fugă
pisica dansa tango cu picioarele mele, mirosea a cafea proaspătă
rinocerii dimineții ne izbeau trupurile transpirate, lipite
răsărise un soare cât o viață până la moarte
când te-am întâlnit, vindeam bilete pentru paradis
le dădeam ieftin dar tu nu ai vrut să cumperi
acum mi-a rămas doar unul și îl dau gratis
când cad bastioanele vieții, când porumbeii voiajori au orbit
și tu taci, lacrimi și nu întinzi mâna

Personajul meu

Ana Mitruș

Aproape ca își lipește nasul de oglinda în timp ce se rujează. Le acordă multă atenție buzelor. Folosește aceeași nuanță sângerie de ruj pe care o adoră încă din liceu, pe când nu avea libertatea

sa o poarte. Aplică cu grijă, cu grijăăăă. Ca ultim retuș, își trece degetul mic peste contur buzelor și întinde culoarea cu stângăcie. Lasă bărbia în jos și se uită în străfundul propriilor ochi. Inițial simte ca se uita

la o străină cu ochii tulbure. Așa ca se apropie și mai mult de reflecția ei, până își vede îndeaproape porii, până vede orice firicel de păr de pe față. Își aduce aminte cine e. Acum e momentul să plece. Bagă

mâinile în parul lung și dezordonat ca să-l mai ciufulească puțin. Pune geanta pe umăr, se încălță cu aceeași pereche de teniși pe care o poartă în fiecare zi și iese pe ușa apartamentului.

Laura Vasiliu: Mă intrigă Stavroghin

Laura Vasiliu e actriță la Teatrul Nottara, iar noaptea, după spectacol, obișnuiește să facă o plimbare până la Piața Romană, unde eu o aștept cu o floare de crin. Dar nu știu cum se face că, de fiecare dată, trece pe lângă mine fără să mă observe, pierdută în visele ei, shakespeareiene. Totuși, continui să stau acolo, lângă ASE, pierdut în narcoza unei flori care mi se pare înrudită cu ea.

Dragă Laura Vasiliu, ai jucat recent într-un film de top: povestește-ne despre film!

*Este vorba despre filmul **Trei kilometri până la capătul lumii**, în regia lui Emanuel Părvu.*

Filmările au avut loc în Delta Dunării, la Sf. Gheorghe și la Dunovat, într-un decor ce îmbină frumusețea genuină a naturii cu senzația de deșertăciune și uitare pe care ți-o dau casele și pământurile părăsite (Dunovat). Tot acest decor putea fi un film în sine, pentru că nu te puteai opri să nu îți imaginezi cum arătau casele atunci când erau calde, luminate, pline de oameni și înveselite de copii.

Eu joc rolul unei mame de adolescent de 17 ani, care nu poate accepta și nici înțelege ce i se întâmplă copilului ei. A fost o partitură grea, deci frumoasă, pe care într-un fel, o așteptam.

Am avut o perioadă de repetiții foarte interesantă. Mă așteptam să parcurgem textul și să desfacem scenele așa cum obișnuim la teatru. Ei bine, nimic de felul ăsta. Discutam despre lucruri legate de subiect și de film în general și eventual abia ciupeam dintr-o scenă, pentru ca imediat să ne oprim cu un fel de șfială. Era ca și cum priveam la personaje sau la secvențe de după o perdea, neîndrăznind să deranjăm povestea care se

derula acolo. Atunci am înțeles că regizorul își dorea să protejeze acel ceva ce urma să se nască, dar care cumva exista deja.

După această perioadă, sprijinindu-mă pe indicațiile lui Emanuel, am creat o mamă care încearcă să-și salveze copilul așa cum știe ea, așa cum poate, cum crede că îi e bine și de folos băiatului. Greșelile și stângăcia în acțiuni, acceptarea unor soluții exagerate și radicale, pe alocuri hilare și puerile, însălează un personaj gata să se lupte cu morile de vânt ale lui Don Quijote. Înfrângerea mamei, așteptată, presupusă de la început, îndreptățită marchează destrămarea unei lumi, cu credințele și naivitățile ei.

Premiera la București a fost cu multe emoții, deși văzusem deja filmul. Totuși, în timpul proiecției, m-am văzut pe ecran, pentru prima dată în carieră, ca pe un personaj integrat în acel mediu, aparținând lui și deloc mie însămi. Atunci am simțit că personajul meu, deși închis în acea lume, este perfect liber. Poate să facă lucruri bune sau greșeli majore, poate să tacă prelung sau să vorbească neinteligibil, nimic și nimeni nu-i poate nega existența.

Cum te raportezi acum la rolul care te-a făcut celebră și la filmul lui Mungiu?

Rolul din 4,3,2 îmi este foarte drag și tot ce e legat de acest film mi-a rămas undeva în suflet. Cred că filmul lui Cristian Mungiu mi-a deschis multe porți, așa cum a anticipat chiar el în timpul filmărilor, și cred că întâlnirea cu un asemenea regizor, la început de drum, este mană cerească pentru orice actor.

Atunci când joci într-un film foarte premiat, de largă audiență, te aștepti să se lege în continuare noi și noi proiecte de care să se lipească alte colaborări și așa mai departe. Ei bine, în cazul meu nu s-au înlănțuit proiectele, ci mai degrabă au gravitat în jurul acestei prime reușite.

Mă bucur că am putut fi iar pe ecranul de la Palais de Festival de la Cannes, e grozav să ne fie recunoscută și apreciată muncă și sunt fericită că România, prin regizorii ei talentați, este atât de prezentă la marile festivaluri ale lumii.

Ce personaj de film, jucat de tine, se află pe primul loc în topul tău? Cum l-ai juca azi?

Dintre personajele de film pe care le-am jucat, cred că tot o mamă ocupă primul loc în inima mea. Este vorba despre Nadia, din filmul irlandez *Milo*. Am experimentat acolo atâtea forme ale disperării, că nici nu mi-am dat seama că aceasta poate fi atât de nuanțată. Jucam deci mama unui copil cu o boală foarte rară care fuge de acasă, timp în care boala se manifestă și lui îi crește păr pe tot corpul.

Astăzi, cred că aș avea în plus pentru acest rol experiența de mamă.

Ce poți să ne spui despre stagiunea actuală de la Nottara? La ce spectacole ne inviți?

A început stagiunea la Teatrul Nottara, s-au montat multe spectacole noi, valoroase.

Tocmai am avut premiera spectacolului „Dincolo de tandrețe”, în regia Sânzianei Stoican, o regizoare talentată, foarte atentă și delicată cu actorii și cu personajele pe care aceștia le întrușează.

Alte producții în care sunt și eu ar fi: *Sonată de toamnă* în regia lui Alexandru Măzgăreanu,

piesa mea de suflet, apoi *O haită de sfinți*, regia: Vlad Zamfirescu, *Efecte colaterale*, tot în regia lui Vlad Zamfirescu și *Fazanul*, regia Alexandru Măzgăreanu.

La Arcub, am un spectacol despre abuzurile asupra femeii, *Respiro – Vacanță pe acoperiș*, în regia Corinei Dragomir, în care, împreună cu un grup de actori foarte talentați, facem puțin haz de mult necaz.

Și o întrebare mai trivială: ce tip de pălării preferi? Ce crezi despre pălării? Ori nu-ți plac pălăriile?

Îmi plac foarte mult pălăriile elegante, feminine și mă avantajează cele cu boruri largi și cele extravagante.

Aș fi foarte încântată să se mai poarte pălării în viața de zi cu zi sau măcar la evenimente. Mi se par un semn de distincție și rafinement și mă poartă cu gândul la regalitate. Toți putem fi regi, regine sau prințese cu pălării imaginare, dar cu noblețea în purtări și gânduri.

Eu mă mai bucur totuși de această frumoasă modă a pălăriilor în spectacole.

Ce scenă (film/teatru) dintre cele jucate de tine s-ar afla pe primul loc? Ce ți-a oferit? Ce ai apreciat în jocul tău?

Am în minte o scenă comică din spectacolul *Don Juan de Molière*, regizat de Laurian Oniga, în care jucam o țărăncă. Ce aveam de făcut era destul de greu, dar definea perfect personajul. Era totul nemișcat, eu și celălalt țărănu trebuia să ne uităm în zare, să purtăm un dialog într-un ritm foarte lent, fără să ne privim. Era ca și cum timpul se oprise în loc pentru cei doi, zilele toate semănau una cu alta, iar în ochi li se vedea golul, pustiul nemărginit. Pierrot suferea din dragoste pentru Charlotte, dar într-un fel foarte personal, ca și cum ar fi tranchilizat. Iar ea mesteca rar un fir de iarbă.

Pot să spun că cele 2 personaje erau delicioase și aveau multă poezie în prosta lor. Sigur că totul contrasta cu scena în care apărea Don Juan, care era fascinant de iute în gândire și acțiune.

Am apreciat în jocul meu puterea de nu face nimic și de a transmite totul. În asta e foarte mult meritul regizorului și al unui partener plin

de farmec și de o mare sensibilitate, George Bonceag.

Dar dintre personajele negative (literatură/film/teatru) – există unul uimitor, complex, care îți stârnește admirația?

Mă intrigă și mă provoacă Stavroghin din *Demonii* de Dostoevski. Aș fi încântată să am ocazia să îl studiez în cadrul unui proiect.

Oare cum poate cineva înzestrat de Dumnezeu cu frumusețe, farmec, minte să poarte atâta ură față de oameni, să fie atât de asumat demonic, ajungând în incapacitatea de a se putea ierta vreodată?

Spune-mi ce locuri din București îți plac, ce locuri din lume se află pe primele locuri?

Eu nu sunt născută în București, doar sunt nevoită să stau o perioadă aici din cauza meseriei.

Am totuși câteva locuri dragi. Îmi place la noi acasă în grădină, (o grădina îngrijită cu multă dragoste de soțul meu), să ne alergăm cu fetița mea și copiii din vecini, să ne întindem în iarbă și chipurile să citim (nu reușim niciodată prea

mult). Mi-e dragă mănăstirea Radu Vodă, unde obișnuim să merg cu Anastasia mea de când era bebeluș și să ascultăm slujba în curte.

Atât cât am văzut eu din lumea asta mare, m-am atașat de Cetatea Ierusalimului cu potecile înguste, pietruite, unde aleargă cei care răspândesc în cetate Sfânta Lumină de Paști, cu zidurile ei groase care ascund povești de mii de ani, cu Sfântul Mormânt unde harul te umple de bucurie și de sens, îmi place pe Marea Galileei la răsărit și apus, îmi place să călătoresc pe Nil, iubesc vasele de croazieră, plimbările printre fiordurile norvegiene, țărnul și verdele strident ale Irlandei, Veneția în întregime, Coasta de Azur toată, Palatele, Ermitajul, Luvru, Versailles, Prado și multe alte locuri care m-au uimit și fericit.

Mulțumesc pentru întrebare, pentru că toate aceste locuri le-am revizitat în gând!

Zi-mi o carte pe care ai citit-o recent

Zavaiodoc în anul iubirii de Doina Ruști – încântătoare și cuceritoare ca personajul pe care îl creează.

Fratele meu, Violoncelul

Adrian Majuru

Scriitor

Arcușul s-a ridicat încet, deloc timid, peste trupul de lea al fratelui mai mare. Muzica a fășnit mai întâi ca un licăr de apă, apoi se învolbură crescendo pentru a reveni în liniștea clipelor dintâi. Ofițerul a ridicat privirea, fiind absorbit de muzică. În spatele lui, ferestrele s-au spart în mii de fărâme, iar candelabru salonului s-a prăbușit ca o floare uriașă și fragilă, strivindu-se de pardoseală. De afară se auzeau strigăte, iar soldații săi ocupaseră deja poziții de ripostă sub ferestrele salonului. Muzica însă nu se opri. Îi decupase pe cei doi din prezentul timpului. Îi smulse pentru a-i readuce într-un timp trăit cândva și rămas acolo, nedesfășurat până la capăt. Ofițerul a strecurat mâna spre inimă și aduse la lumină un sul de hârtie groasă și galbenă. L-a mângâiat cu privirea și i l-a încredințat violoncelistului, punându-l lângă scaunul acestuia. Și-au întâlnit privirile. Ofițerul părea că-i zâmbea ușor, iar când și-a întors privirea, și-a zărit camarazii întinși sub ferestrele salonului. A zărit apoi în spatele oglinzilor o ieșire. S-a îndreptat într-acolo, aruncând din fugă o privire bătrânului, care a întins brațele spre el, cuprins de sentimentul sfâșietor al unei întâlniri

care întrecea orice puțință a înțelegerii. Ofițerul a făcut un gest cu mâinile, cum deși era de acolo, decupajul hazardului l-a aruncat într-un dincolo. Iar această barieră nu mai putea fi trecută. Puteai doar privi fără să înaintezi și totul trebuia să se oprească aici. A dispărut apoi în spatele oglinzilor, iar de acolo, prin culoarele subterane ale palatului, a ajuns, după cum s-a povestit mai târziu, în mijlocul pădurii. Între timp, au ajuns soldații principelui, aproape năpustindu-se înăuntru. Priveau cu toții violoncelistul ridicând două partituri pe care le așeză deschise, împreună, pe unul dintre scaunele salonului.

În seara aceea, a cântat pentru ultima oară. Principele și principesa au ascultat muzica aceea care vibra în draperiile ferestrelor deschise. Violoncelul umplea toate golurile timpului trăit, prefigurând clipe ce urmau să vină. Salonul era inundat de razele lunii, când muzica se opri într-o cădere lină, tot mai stinsă, până s-a risipit în liniștea nopții. Tănărul a lăsat să-i cadă arcușul și făcu auzite câteva șoapte care aminteau de fratele lui pe care-l lăsase în aceeași noapte, cândva, cu 20 de ani în urmă... Hazardul i-a unit preț de-o clipă, iar el, fratele, i-a dăruit

jumătătea de partitură care-i lipsea. Acum, fratele său s-a întors în lumea unde fusese aruncat, iar el va rămâne cu celălalt frate, violoncelul. Se mai știe apoi că au plecat în noaptea aceea cu toții. Și plecați au fost odată cu noaptea. Pentru o vreme, s-a mai vorbit prin hotelul acela de străinul bizar și violoncelul său minunat. Unii spuneau că ar fi fost împușcat de cei nou-sosiți, și nu ar fi fost singurul, dar alții credeau, dimpotrivă, că muzica lui mai drapează pe undeva sufletul vreunui amurg.

Zavaidoc în anul iubirii: intensitatea, ca motor al vieții și artei

Ligia Pârvulescu

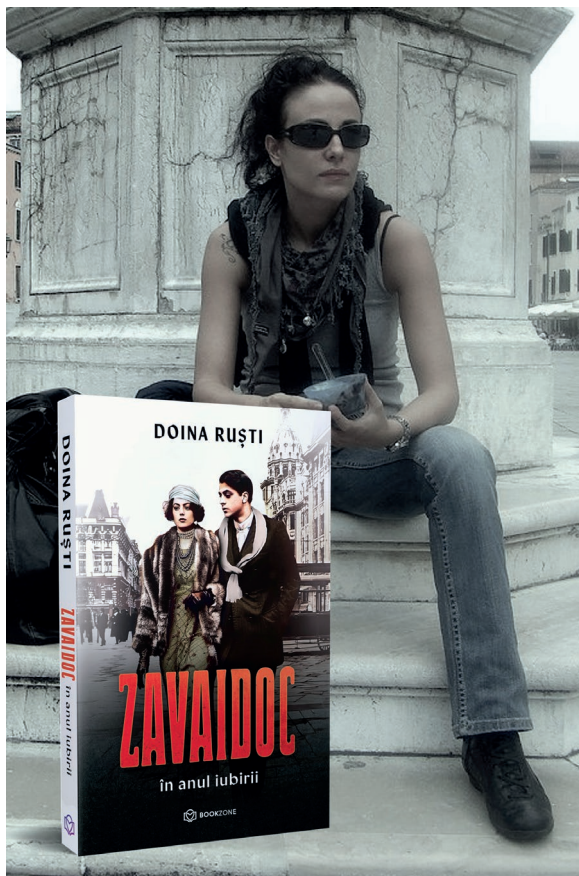
Scriitoare

Doina Ruști, *Zavaidoc în anul iubirii*, Bookzone, 2024

De multe ori am vizitat mănăstirea Cernica, fără să știu că în cimitirul pe lângă care treceam este înmormântat Zavaidoc. Omul mi-a ieșit din minte de mult, din copilărie, când îi cântam cântecele în fața blocului fără să îi știu numele – iar după ce l-am aflat, mi-a ieșit desul de repede din memorie. Așa se întâmplă cu toți oamenii, timpul trece peste toți, fie că au fost faimoși, fie că nu. Singurii de care generațiile următoare își aduc aminte sunt cei menționați în cărți. Iar acum, prin romanul Doinei Ruști, *Zavaidoc în anul iubirii*, acest cântăreț extrem de talentat și de iubit de români în perioada interbelică și-a câștigat un loc meritat în memoria celor din prezent și din viitor.

Cartea se citește pe nerăsuflăte, de la primele pagini m-a acaparat și cu părere de rău mi-am întrerupt lectura până a doua zi, când am și terminat romanul. Chiar și pentru un cititor care nu a auzit de Zavaidoc, volumul are farmecul aparte al epocii și al personajelor bucureștene din perioada interbelică. O magie în care stilul inconfundabil al Doinei Ruști imersează cititorul, o poveste în care oricine ajunge s-o citească dorește să se mute cu totul, să-și mute toată viața în roman. Cel puțin eu așa am simțit, trăind rând pe rând poveștile personajelor, intrând în pielea fiecăruia – pentru că acțiunea este povestită de trei personaje principale: o adolescentă, o iubită a lui Zavaidoc, iar în final, de Zavaidoc însuși. Fiecare dintre aceste personaje, prin povestirea proprie, umple golurile din puzzle-urile lăsate deschise de poveștile celorlalte personaje – un stil de a scrie o poveste întreagă într-un mod care atrage cititorul și îl transpune într-o oarecare măsură în postura unui detectiv, în căutarea finalului poveștii.

Din roman transpare tot farmecul aparte și succesul cântărețului interbelic, cel care a refuzat să

devină tenor la Operă pentru a rămâne printre cântecele populare cântate în restaurantele și pe terasele bucureștene:

„Când a început Zavaidoc, s-a încălzit strada. Vocea lui a inundat Calea Victoriei și bulevardul Elisabeta, iar de undeva de sub asfaltul tapetat cu zăpadă venea ecoul, un răspuns la plânsul omului care moare. Nu mai știu despre ce era cântecul, ceva cu o fată, dar melodia se încolcea pe clădirea Cercului Militar și pătrundea în urechile oamenilor. Se umpluse de lume, nu puteai să arunci un ac. Fără să știu, am fost martoră la ceva fără final, iar mai târziu, după ani, mi-am dat seama că orice cântec al lui se întipărea în pereții orașului. Toate leșinăturile de dezeuri care au venit după aceea au fost zero barat față de el.” (Doina Ruști, *Zavaidoc în anul iubirii*, pag. 26)

Romanul debordează de o energie și de o *joie de vivre* greu de stăvilit – și cine ar vrea să stăvilească așa ceva?

„Oamenii, opriți întâmplător, unii care coborâseră din automobile, chiuiau și dansau chiar acolo, în stradă, încât patronul a deschis porțile, căci restaurantul avea și o grădină largă, în spate. [...] Era veselie, dar se simțea și încrederea omului care speră să ajungă până la cer.” (Doina Ruști, *Zavaidoc în anul iubirii*, pag. 58).

Anul 1923 și toată acea perioadă de glorie a Bucureștiului în care lumea trăia bine, viața culturală înflorea și pasiunile care își căutau mai mereu cu succes destinatarul, l-a prins în vârtoarea lui și pe Zavaidoc, iar cartea descrie prin frânturi de povești ale personajelor și prin scrisori ale celor doi îndrăgostiți întreaga poveste de iubire a cântărețului, al cărui final lasă cititorul pe gânduri, prin universalitatea, frumusețea și omenescul ei.

Episodul îndrăgostirii este descris în carte de Matilda, iubita lui Zavaidoc, cea care explică și sensul, sensurile adânci din cântecul despre calul lui Gheorghiiță.

Cântecul vorbește despre pasiune și despre libertatea pe care fiecare om ar putea să și-o acorde pentru a-și urma pasiunea, pasiunile, pentru că, la finalul vieții, asta e tot ce contează, experiențele, trăirile, oamenii pe care i-ai cunoscut, viața pe care ai trăit-o fără să fii îngrădit de constrângeri, mai ales de constrângeri autoimpuse. O viață trăită în lipsa cenzorului interior. Matilda și-a urmat pasiunea pe care a simțit-o la prima vedere pentru un om pe care s-a decis apoi să-l ia de bărbat în urma unui cântec, pentru că așa a fost momentul, pentru că așa a simțit că trebuie să facă, indiferent de preț.

Zavaidoc în anul iubirii este un roman de neratat pentru cei care-i știu cântecele, dar și pentru cei care au acum ocazia să descopere o comoară și o voce aproape uitată a vieții culturale românești interbelice. Cât despre mine, știu că la prima mea vizită la mănăstirea Cernica voi căuta mormântul lui Zavaidoc și voi da play de pe telefon melodiei despre calul lui Gheorghiiță. Poate o va auzi, de undeva. Voi avea și cartea cu mine și poate așa va afla că, în ciuda temerii lui de a se risipi în vânt, nu a fost uitat. Și că noi, cei de acum, știm exact unde este: „Primii bani, câștigați cu atâta efort, mi-au dat o stare de bine. L-am pus într-o casetă, cu gândul să strâng toată suma, când aveam să termin romanul lui Zavaidoc, pe care îl și vedeam la Socec, în vitrină, o carte groasă, cu coperți ca nisipul, din care se încheagă silueta lui Zavaidoc, însoțit de femei pe Calea Victoriei, cu bastonul în mână, cu fața luminată de visuri.”

„Se oprise circulația și dinăuntru se auzea ca uraganul vocea lui Zavaidoc. [...] Lumea încremenise în stradă, era un flux pe care nu puteai să-l ignori. Îți intra în carne, odată cu vocalele concepute în laringele unui bărbat cu ochii pironiți pe porțile raiului.” (Doina Ruști, *Zavaidoc în anul iubirii*, pag. 43, 57)

Personajele mele

Gabi Suci
Scriitoare

Dacă ar fi să aleg trei personaje recent întâlnite, aş începe cu Leni, din filmul *Unde merg elefanții*, personaj interpretat de tânăra Carina Lăpușneanu. De ce Leni? Pentru că face ce vrea, când vrea și cu cine vrea. Leni pentru că spune ce gândește fără să îi pese că supără pe cineva. Pentru că are libertatea de a încheia lucrurile atunci când vrea ea. Pentru că nu se oprește niciodată să rădă și să spere. Leni pentru că poate să își construiască lumea așa cum vrea ea. Cred că Leni e în fiecare dintre noi și măcar

o dată în viață ar trebui să o lăsăm să iasă în lume și să scrie pe toți pereții „Leni a fost aici”.

A doua alegere este Elena din Troia, din spectacolul „Oreste”, interpretată de Iulia Verdeș. Mă refer la spectacolul produs de Teatrul Tony Bulandra, Târgoviște, în regia lui Yannis Paraskevopoulos. Elena de aici este inedită, aducând un aer contemporan mitului antic. Oscilează între seducție, putere și vinovăție, fiind în versiunea asta mai umană, mai convingătoare. Este mai mult decât „femeia-trofeu”.

Tot de Iulia Verdeș face un rol complex în *Fuck Nikon!* produs de Point. Fată. Mamă. Soră. Fetită. Un *one woman show*. O actriță, 4 personaje feminine, 4 feluri diferite de a spune aceeași minciună, de a ascunde aceeași tragedie. Alegerea acestui al treilea personaj e motivată de faptul că Iulia Verdeș susține singură un spectacol cu un subiect delicat, închisă într-o cușcă transparentă și, parțial, translucidă. E un spectacol complex: text puternic, vizualuri surprinzătoare și o actriță versatilă.

Pentru că tot ceea ce e dureros și greu, alegem să-l îngropăm undeva adânc în noi sau să-i dăm o altă formă, o altă poveste. *Fuck Nikon!* ridică multe întrebări incomode: Cum mai putem distinge victima de călău? Cum mai putem stabili care este, de fapt, cel mai grav abuz?

Simfonie pentru două pahare și orchestră

Ciprian Apetrei și Arleen Ionescu

Era seară, dar vremea încă plăcută. Se pregătea să plece, coborâse la terasă doar pentru o cafea ca să o țină trează mai mult, să își verifice e-mailurile și să mai caute în dropbox o referință. În hotel nu mergea bine internetul. A doua zi începea conferința pentru care venise și trebuia să mai verifice o dată dacă au fost schimbări anunțate în program. Urma să vorbească despre Beckett, Blanchot și „conversația” lor „infinită”. Cu un interludiu despre ieșirea lui Orfeu din infern și recuperarea literaturii. Se gândea cu ușoară trufie, chiar destulă aroganță, că Blanchot i-a luat-o înainte cu vreo șazeci de ani cu spațiul său literar. Cu aducerea poeziei din infern de către un Orfeu vinovat că a privit înapoi niște ochi imposibil de privit. Cu privirea care este imposibil de narat, pentru că este interzis a nara un asemenea eveniment. Nu erau mail-uri de la organizatori. Totul urma să decurgă ca la carte. Își copie pe foaie referința. Totul era pregătit.

Lumea pleca de la terasă, chelnerii păreau a invita ultimii oaspeți să plece, preocupați să strângă scaunele, să schimbe fețele de masă. Doar la o masă mai rămăsese un tip înalt, frumușel, cam ciufulit, complet visător ori un pic amețit de la cât alcool băuse. Părea inofensiv, dar se uita insistent împrejur, căutând probabil un umăr pe care să plângă, pe cineva cu care să schimbe o vorbă.

— Dacă mi-aș vinde pentru ceva sufletul, i se adresă el fără nicio introducere, ar fi pentru talentul de muzician. Dacă aş putea cânta, aş trăi altă viață, care ar merita orice sacrificiu.

Ea rămase mută o vreme, uimită de limba în care îi vorbea. Nu era limba locului și nu era nici limba engleză. Oare de unde știuse că și ea vine tot de acolo? Ridicându-și privirea din telefon, îi zâmbi:

— Și cui ai adresa tu această cerere?

Ochii ei mari și verzi îl fixau curioși:

— Cred că vorbeam la modul general, nu aveam în minte un scenariu anume.

— Atunci șansele tale sunt nule. Nu vei fi un muzician.

Se ridică, dar el continuă să vorbească, încercând să o oprească:

— Bine, atunci să presupunem că lui Mefisto!

Bietul om era un pic beat, supărat că nu a reușit să compună simfonia la care a visat. Îi păru rău că fusese atât de categorică cu el, dar păstră distanța, o ușoară ironie și răceala tonului. Distrată, îl întrebă:

— Și cum vei face, în ce limbă i te vei adresa?

El rămase cu ochii pierduți către un punct fix undeva la orizont, unde ultimele luciri roșiatice lăsate de soare se stingeau, incapabil să răspundă. Văzându-i fața mai de aproape, constată că era mai tânăr decât ea. Parcă era Stephen Dedalus după discursul de la bibliotecă, în *Scylla and Charybdis*. Era atât de amețit, încât îi căzuse capul pe masă înainte să răspundă.

Abia acum observă pe masă o sticlă goală de Trapiche roșu. Se vedea că nu are gusturi rele. Nu era nicio farfurie pe masă. Poate o fi debarasat chelnerul, nu îl observase când se așezase la masa ei. Să fi băut o sticlă de vin în loc de cină? Dacă orice monedă are două fețe, un pahar de vin are oricâte. Nu orice vin, însă. Când știm cum să îl alegem și în ce lumină să îl privim, cu fiecare mișcare a mâinii noastre, va dezvălui o altă perspectivă. Cui arătăm jocul? Va ști să ne ghicească privirea în lumini și umbre? Vechii greci, care au știut ca nimeni alții să boteze gândurile, au numit asta *parallax*. Cine știe ce i s-o fi întâmplat, nu

părea un alcoolic de profesie, ci doar un om lovit brusc de o ratare imaginară sau reală.

Cât de ciudat i se părea să îl întâlnească: era primul de aici care vorbea limba ei. Se ridică și în drumul spre ieșire, aproape că îl mângâie pe păr. L-ar fi îmbrățișat pe bietul compozitor ratat. Dar se abținu și trecu mai departe, zâmbind. Gândurile și percepțiile noastre ne dezvăluie și ne ascund de noi înșine. Într-un pahar care are vinul potrivit, ele se așază în armonie, iar cuvintele ne vor vorbi într-o limbă pe care deja o cunoaștem. Chiar dacă nu am vorbit-o niciodată până atunci. Să ne privim unii pe alții. Iată un gând pe care merita să îl dăm mai departe. Oricum, el dormea. Poate era chiar Orfeu, ieșit din infern după ce o pierduse pe Euridice. Iar acum era în căutarea disperată de a recupera un alt mit. Fără să își dea seama că, de fapt, chiar a adus literatura cu el din infern. Că poate cânta. Și nu mai are, deci, nevoie de Mefisto.

Se făcuse noapte și destul de rece. Îl lăsă să doarmă cu fruntea pe masă. Auzea și ea simfonia pe care el o scria în vis. Orfeu își împlinise menirea.

Mărgele de chihlimbar

Simona Goșu

Fetița și-a afundat mâinile în bolul de sticlă, a amestecat mărgelele, concentrată, imitând gesturile bunicii când frământa aluatul de cozonac. Șiragurile i s-au răscuit pe degete. Le-a desfăcut cu răbdare și le-a potrivit pe culori – cele roșii cu cele verzi, cele negre cu cele albe și cu cele albăstrii, cele galbene cu cele mov. A aruncat o privire spre bunică și a zâmbit când a văzut cum îi cade capul în piept.

— Hei, buni, iar dormi? Iar mă-ntrebi pe mine cum s-a terminat episodul? a răs.

Și-a pus cerceii, mărgelele și broșa cu pietre gălbui, din chihlimbar – preferatele ei, singurele bijuterii de la care nu-i miroseau urât mâinile. Prima oară când le-a văzut, a crezut că sunt din ceară și le-a aruncat speriată pe jos. I s-a părut că se mișcă niște găze înăuntrul lor. Bunica Jeni le-a adunat și i-a zis să aibă grijă cu ele, că se sparg ușor, că sunt „chihlimbaru’ de la Adi”. De atunci și-a dorit să fie ale ei, nu neapărat ca să le poarte – își dorea să le spargă cum spărgea bunicul nucile cu ciocanul, să vadă ce au înăuntru.

A luat fotografia mică și a privit atent chipul tânăr și trist, cu părul mare, blond și o cărare adâncă, în stânga. Doar capul lăsat un pic într-o parte și nodul de

la cravată i se vedeau în imaginea întunecată. Zâmbea, cu ochii mari, cu buzele unite, parcă nu voia să stea la poză sau poate voia să zică ceva și fotografal nu-l lăsa?

— De ce zice mama că seamănă cu mine, are nasu’ mare ca Jeni, a vorbit în șoaptă.

A închis ochii și a strâns fotografia în palmă. Și l-a imaginat sus, pe tren, într-un costum negru și cămașă albă, pășind pe deasupra vagoanelor, cu cravata jucându-i dintr-o parte în alta și părul intrându-i în ochi. A mormăit câteva clipe, fără să-și dezlipească pleoapele. Și-a dus apoi palma la gură, șoptind:

— Ai grijă, Adi.

— Nu mi-e frică, Maria, sunt pietrele tale, află misterul din ele, sunt ale tale! și-a răspuns singură, în timp ce gesticula.

A deschis ochii și a zâmbit, fluturând mâna stângă în oglindă, ca

și cum își lua rămas-bun. A desfăcut palma și a îndreptat colțurile fotografiei, a pus-o la loc în cutia de sticlă. A acoperit-o cu mărgelele roșii și verzi și s-a ridicat.

— Trezește-te! i-a strigat bunicii, apăsând-o pe umăr. Ți se termină Magnificu’, i-a zis la ureche.

Femeia a tresărit, s-a șters la gură, și-a împreunat mâinile în poală. O privea pe nepoată cu ochii întredeschiși.

— Buni, ce-ai? Ce te uiți așa? Femeia s-a șters la ochi.

— Tu erai...

— Păi, cine?

— Ți-e foame? a întrebat Jeni, înclinându-și capul să vadă ecranul din spatele fetiței. Dă-te și tu într-o parte, să vadă buni serialu’.

— Ce să mai vezi, că e scrisu’ de final? Gata, ți s-a terminat serialu’.

— Da’ tu... Iar te-ai gătit cu chihlimbaru’? a întrebat-o cu ochii mișcați la televizor.

— De ce nu-ți pui tu ochelarii, cum îți zice mama? O să-ți strici ochii, că ți-i faci mereu așa mici, i-a spus fetița imitând-o.

— Nu-mi mai stric eu ochii, Mărie, că s-au stricat demult. Tu dă jos podoabele astea, că și-așa vreau să le pun bine, să nu mai șadă laolaltă cu restu’. Și să te pregătești de masă.

A dat să se ridice din fotoliu.

— Ba nu ți le dau, sunt ale mele. Să știi că l-am văzut pe Adi și mi-a zis că-s ale mele.

Jeni a privit-o fix.

— Mărie, lasă tu mărgelele și hai la masă, mă sună maică-ta și iar mă ceartă că-ți dau ciorba la patru.

— Nu mă crezi, dar sunt ale mele acum și-o să fac ce vreau cu ele. Îți zic eu ce ascund pietrele astea după ce le fac bucățele. M-ajută Nini.

— Ce să faci tu bucățele, Măriuța mea? Mărgelele mele? Ne, că de la foame ți se trage. Dă-le-’ncoala la buni, hai, ușurel cu ele, a zis cu voce blândă și a întins mâinile.

Fetița a prins-o de încheieturi și s-a încruntat la ea.

— Uită-te mai bine la broșă, la cercei și la mărgele. Le vezi? Cineva a băgat ceva în ele, poate inamicii. Am vorbit cu Adi, știi ce bine mergea pe tren? Cum merg artiștii pe sârmă. Și n-a căzut, mi-a zis că eu trebuie să află secretul din ele.

Bătrâna și-a mișcat mâinile, încercând să scape din strânsoare. Obrajii i s-au înroșit și ochii îi luceau. Maria și-a apucat mărgelele de la gât și i-a zis:

— Așa, buni, lasă ochii deschși, hai, fii curajoasă, află eu cine ți l-a omorât.

Salamandre: un roman premiat

Gina Varga

Liviu G. Stan, *Salamandre*, Litera, 2021

Romanul *Salamandre* a fost distins în 2022 cu premiul *Ficțiunea* pentru cel mai creativ scriitor.

Încep cu această informație, deoarece pe mine m-a motivat să îl citesc: voiam să înțeleg ce este special la el – la autor și la roman deopotrivă – ca să convingă un juriu format din oameni cu multă experiență culturală să îi ofere un premiu.

Primul lucru absolut impresionant este originalitatea. Într-o vreme în care pare să se fi scris deja tot ce se putea, scriitura aceasta este cumva diferită, lucru pe care nu l-aș mai fi crezut posibil.

Aș pune aceasta pe seama altui aspect care iese în evidență: este produsul unei minți moderne, actuale, hrănite cu ample informații din toate domeniile. De aici, numeroase observații sociale, psihologice, culturale despre lumea în care trăim și care nu ar fi fost posibile în alte circumstanțe ori în altă epocă. Și care sunt savuroase și profunde deopotrivă.

Cartea este alcătuită din patru povestiri, care se unesc pe parcurs, ca piesele unui puzzle. Ca viețile noastre, în care suntem interconectați fără să știm.

Personajul principal este un chirurg care devine traficant de organe, motivat de lăcomie și de dorința

de o imensă putere. Pedepsa lui este karmică, el însuși sfârșind în bucăți, după ce îi fărâmasese pe alții.

Mi s-a părut extrem de subtil surprinsă lumea modernă, cu foamea și nebunia ei, ambele de nepotolit.

Treptat, ies la iveală alte personaje ale căror destine s-au intersectat cu al lui și care sunt cel puțin la fel de dezzechilibrate ca și el, fiindcă haosul naște, la rândul său, haos.

Atmosfera este puțin cam macabră pentru gustul meu. Niciunul dintre personaje nu este umanizat. Toate sunt cinice, lacome, vicioase, produse perfecte ale lumii capitaliste. De altfel, cu aceeași atitudine le privește și naratorul.

salamandre
LIVIU G. STAN

În general, mi-a lăsat impresia unui roman destinat să fie premiat: scris bine, asumat, cu mare atenție la stil și la detalii, original și complex, de un autor conștient de calitățile sale. Poate puțin prea sofisticat pentru publicul care nu face parte dintr-un juriu literar.

CĂRȚI
în
lume

Emanuel Pârvu: toată lumea din film vrea să salveze ceva

Un interviu de Diana Gavra

„Trei kilometri până la capătul lumii” este cel de-al treilea lungmetraj al regizorului Emanuel Pârvu, a avut un important parcurs festivalier, dacă ar fi să amintim selecția din secțiunea competitivă de la Cannes de anul acesta, a fost distins cu premiul Queer Palm la Cannes și Heart of Sarajevo, este propunerea României la Premiile Oscar 2025, iar din 11 octombrie, a intrat în cinematografele din toată țara.

Mărturisesc că am ieșit de la premiera acestui film cu un puternic sentiment de neputință și i-am mărturisit regizorului Emanuel Pârvu că mă bucur că e doar un film de ficțiune. Emanuel Pârvu, cât este realitate și cât ficțiune în acest film?

Nu-mi dau seama cât de multă ficțiune sau adevăr a rămas în film. Am pornit de la cazul de viol de la Vaslui din 2014 care, din păcate pentru România, nu a fost ficțiune deloc. Acolo o fată a fost violată de șapte băieți și toată societatea din comuna respectivă s-a întors împotriva victimei. Am lucrat împreună cu Miruna Berescu niște ani buni la scenariu scriind, rescriind, calibrând fiecare detaliu. Pentru noi a căpătat o altă realitate, cea a poveștii în care am contopit surse de inspirație cu experiențe personale, gânduri, păreri etc. Cred că până și filmele SF pot să aibă un sâmbure de adevăr ascuns prin scenariu, însă când vorbim de film

de autor, majoritatea se inspiră din realitate, așa cum spunea și Liviu Ciulei, un autor trebuie să se inspire din timpul lui și să-l reflecte. Din punctul nostru de vedere, povestea din film se înscrie în vremurile pe care le trăim, din păcate.

Titlul ales – „Trei kilometri până la capătul lumii” – ce semnifică și cum l-ai ales?

Este un titlu ales din două perspective: cea concretă, geografică – locul în care se petrece acțiunea este fix la trei kilometri de capătul lumii, acolo unde se termină pământul și începe marea, iar din perspectiva metaforică, din punctul nostru de vedere, dacă vom continua pe drumul acesta în care relația cu minoritățile (de orice fel) este abordată așa cum e abordată, în care oamenii sunt din ce în ce mai puțin toleranți, mai puțin deschiși spre a înțelege întâi

și a acționa ulterior, cred că putem fi, într-adevăr, la trei kilometri de capătul lumii.

În „Trei kilometri până la capătul lumii”, la fel ca în „Meda sau Partea nu prea fericită a lucrurilor” sau „Marocco” urmezi o tradiție a analizei relației dintre părinți și copii, dintr-o altă perspectivă, desigur, dar în toate aceste filme găsim un numitor comun – relații viciate de familie, influențate de raporturi de putere, corupție, minciună, compromis, de intervenția defectuoasă a autorităților statului în viața privată.

Această frescă socială, pe care cu atâta măiestrie o dezvălui în aceste filme, care formează deja o trilogie, este o oglindă a societății românești? De ce te preocupă această temă?

lubirea dintre părinți și copii este, în opinia mea, cea mai puternică formă de iubire. Și atunci, cred că această temă uriașă poate fi explorată la infinit. Cu *Trei kilometri până la capătul lumii* închidem trilogia noastră despre familie (Miruna Berescu – producătorul celor trei filme și cu mine). Am pornit cu o familie formată dintr-un membru – un copil adoptat, am continuat cu o familie cu doi membri – cu o soție (cu ghilimelele de rigoare) adoptată și pe urmă am ajuns la o familie din trei membri. Cred că sondarea acestui univers poate continua, însă nu știu în ce formă o vom face în viitoarele proiecte.

Imaginile sunt spectaculoase, sunetul și toate tipurile de vânt utilizate în film introduc spectatorul în lumea fascinantă a Deltei Dunării. Fiecare cadru e lucrat geometric, sunt câteva secvențe cu o semnificație

specială, care rămân întipărite în mintea spectatorului, cum ar fi pregătirea fugii personajului principal sau privirea în oglindă. Povestește-ne puțin despre modul în care ai lucrat imaginea și sunetul și cu cine ai colaborat la realizarea acestora.

Munca la acest film, din punctul acesta de vedere, a avut două etape. Colaborarea cu Silviu Stăvilă, directorul de imagine al filmului, cu care sunt deja la al treilea film. Silviu e parte din familia noastră de multă vreme deja. A fost o discuție foarte lungă, de aproape un an de zile, apropo de cromatica pe care trebuie să o folosim în film, de texturile pe care trebuie să le avem la costume în contrapunct cu decorurile, încadraturile, unghiulajii, mișcările ale aparatului, toate lucrurile acestea au fost discutate; am avut nenumărate referințe, mood board-uri și deplasări la fața locului.

Partea de sunet a avut două etape: cea de captare, pe care am realizat-o cu Mirel Cristea, cu care am înregistrat în zilele libere sunete din natură, foșnete, sunete de vânt, iar munca foarte grea a fost partea de post-producție, pe care am făcut-o împreună cu Alexandru Dumitru, în care am stat să ne gândim cum putem exprima stări și emoții fără să apelăm la muzică, pentru că muzica, într-adevăr, mișcă și pietrele, dar cum poți obține lucrurile astea fără să folosești muzică, ci doar note, intensități sonore, să încerci să exprimi sentimentele prin sunetele naturii, prin vânt în primul rând – am avut 16 tipuri de vânt în acest film. A fost o muncă extrem de mare.

În toate filmele tale și mai cu seamă în acest film, este de remarcat jocul actorilor, spre exemplu, personajul principal, Adi, nu prea spune nimic,

jocul lui este mai mult corporal. Cum lucrezi cu actorii? Și povestește-ne puțin despre Masteratul de actorie de film la care predai.

Partea de actorie pentru mine este foarte importantă. De fiecare dată, lucrez mult pe partea asta, repet cu multe luni înainte de filmare, iar pe set trag foarte multe duble. Și atunci cred că aștept de la actorii cu care lucrez același lucru pe care îl ofer eu când sunt actor regizorilor cu care lucrez: foarte multă seriozitate, multă rezistență fizică și psihică.

Actoria de film mă pasionează foarte tare. Am plecat din UNATC și am făcut împreună cu Adrian Titieni, Daniela Vitcu și Radu Niculescu primul master de arta actorului de film din România la Universitatea Ovidius. Trăim într-o lume în care suntem foarte conectați la rețelele sociale, care

sunt destul de mult axate pe imagine în mișcare. Copiii, cu atât mai mult, își petrec din ce în ce mai mult timp în fața ecranelor – de telefon, tabletă, televizor. Și atunci cred că și noi trebuie să ne adaptăm programa și felul de predare acestor noi realități. Degeaba pregătim vizitii într-o societate în care toată lumea merge cu mașina. Cred că rezultatele unei astfel de forme de învățământ se văd și prin câți absolvenți pot fi găsiți în piața muncii. Din acest punct de vedere, cred că la Masterul de la Ovidius stăm bine. Foarte mulți dintre absolvenții noștri sunt activi în piața muncii și suntem foarte mândri de asta.

Cu ce speră să rămână cei care vor vedea acest film?

Sper să rămână cu multe întrebări. Și mai sper ca la unele să-și găsească răspunsurile lor.

Să știi să te desprinzi

Gabriela Toma

Trecuseră douăsprezece ore, iar Topaz, motanul cel mai puternic și mai bătaios, nu apăruse. Poate cineva l-a îndrăgii atât de tare încât l-a luat într-o mașină secretă și l-a adoptat, deși era un motan cam sălbatic de felul lui sau a descoperit trecerea și a preferat să-și prelungească șederea pe Tărâmul Nepantla. Lara și părinții ei l-au căutat peste tot, șase străzi în stânga, șase străzi în dreapta, o săptămână întregă, nimic, au ajuns și până la calea ferată din capătul străzii. Topaz, motanul puternic, dispăruse.

Lara nu coborî la cină în acea seară și orice cuvinte de mângâiere i-ar fi spus părinții nu reușeau să umple golul pe care îl simțea. Voia să creadă că totul este un coșmar și că, atunci când se va trezi, lucrurile vor fi ca înainte, iar Topaz va intra glorios pe ușă. Adormi plângând.

Se gândea că, poate, Topaz alesese o altă familie, precum făcuse Posh, sau se rătăcise, poate îl lovise o mașină, orice era posibil într-un oraș în care o familie are mai multe mașini decât membrii acesteia, unde se circulă cu o viteză nebună pentru încă o zi pierdută într-o viață în care lucrurile importante contează mai puțin. O zi tristă, o zi în care nimic și nimeni nu puteau schimba nimic. Maria și Eva îi trimisese mesaje pe telefon și Lara le mulțumi pentru gestul frumos. Dar pentru că simțeau că asta nu este de ajuns, cerură voie părinților, bunicilor să doarmă în noaptea aceea la ea. Bineînțeles că părinții Larei au fost de acord. E tare bine să ai prieteni pe lumea asta!

În seara cu pricina, Odette i-l aduse pe Posh în brațe pentru ca Lara să-l audă torcând și să-i aline durerea. Maria și Eva se întrecură

în a spune povești pentru a-i distra atenția Larei de la cele mai cumplite gânduri legate de ce ar fi putut păți Topaz.

Înainte de a adormi, a simțit nevoia să-i transmită un gând motanului: „Dragă Topaz, dacă te-ai rătăcit, dă-mi un semn să vin

să te caut. Dacă ai plecat în lumea stelelor, a nufurilor și a universurilor paralele, salut-o pe bunica mea și spune-i că o iubesc foarte mult și că mi-e dor de ea.”

(fragment din vol. *Posh, Ars Libri*, 2024)

Caractere titulare

Creaturile poartă ruj roșu

Simona Scarlat

Olga se smulse din brațele mele, se suci brusc pe tocurele cui și se îndreptă către ușă.

Își aprinse o țigaretă și, înainte de a o înghiți liftul 4 etaje, îmi aruncă o privire – aceeași privire pe care o știam atât de bine. De sub genele lungi, curbate și negre, porniră către mine două cuțite. Creatura dispăru pedepsindu-mă, încă o dată, cu tăcerea.

Mă întorc în salon, cu cuțitele din ochii ei înfipite în creier.

Le încasez constant de câțiva ani de când încerc, fără succes, ca un descreeierat, să țin un animal sălbatic în captivitate. Dar animalele sălbatice nu pot trăi în captivitate, cu atât mai puțin într-un apartament modest de la Armească. Pe Olga o strâng pereții,

se sufocă, așa se-alintă uneori când, plictisită de mine, de sine, se tânguie printre cearceafurile mele, goală și transpirată, după o noapte de păcate, căci, atât cunoaște. Iar eu, tâmpit și masochist, țin cu dinții să hălăduiesc alături de ea pe potecile astea.

Mă așez la masa de la fereastră, răvășit. Îmi torn un pahar de scotch, îl dau peste cap. Mai torn unul, sper să mă amorțesc dracului mai repede. Atâtea pahare strânse pe măsura asta, majoritatea mânăjite de rujul ei. Și mirosul de parfum și fumul țigaretelor, suspendate în aer, dantele și dessous-uri uitate, atârinate în toată casa. Casa mea toată e mânăjită de Olga. Și parcă îi și văd silueta fluturând prin casă, brațele subțiri, șoldurile late,

gâtul lung, claviculele proeminente și ochii, ochii care mă privesc în atâtea feluri, încât nici nu mai știu ce vrea de la mine și nici eu nu mai știu ce vreau de la ea.

Mă ridic de la masă, orașul se anunță zgomotos astăzi, grădininile de vară s-au deschis deja, Bucureștiul mă așteaptă. Mai sunt și alte dame de familie bună pe care să le admir, să le dezbrac pe străzi, din priviri, să mi le imaginez nude printre cearceafuri, în timp ce soții lor beau scotch, fumează trabuc și fac afaceri.

Cu apusul în față, pe Bulevardul Elisabeta, către Cișmigiu, trupul mi se mișcă mecanic, moleșit de scotch și de căldura lunii aprilie. Mai simt acum doar mirosul liliacului și al prafului care se ridică

în urma automobilelor. Din reflex, caut capul Olgăi pe fiecare bancchetă. Dar Olga nu e, deși nu m-aș mira și nici nu m-aș supăra dacă răsare în cale, la promenadă, însoțită de cei doi câini ai ei, răsfățați și gălăgioși, mici monștri patrupezi.

Dar trec de Cișmigiu și mă trezesc, în amurg, înghițit de vegetația din Cotroceni. Vile colosale se întind pe toate străduțele, câte-un candelabru aprins la etajele superioare luminează dormitoare, iar eu mijesc ochii, sperând să văd și capul creaturii, căci auzisem cândva, nu de la ea, desigur, că pe aici își face veacul, sălbatica. Și, pe cine să mai mint? Adevărul, crud și violent, mă lovește în față: tâmpit și masochist, o caut pe Olga prin tot Bucureștiul.

Cu cobza la Sala Palatului: Bogdan Simion

Bogdan-Mihai Simion este un cunosător al vremurilor parfumate, pe care le readuce în prezent, cel mai adesea prin muzică. De multe ori, poate fi văzut prin București ducând în brațe o cobză, din care motiv mai este cunoscut și sub numele de Cobzarul. Odată, mi-a mărturisit că a început să studieze cobza de la 15 ani. Deși filolog, preocupat de literatură și de antropologia muzicii, cel mai adesea cântă pentru că doar așa poate ilustra momente și atitudini, fapte istorice și întâmplări ale unui cotidian uitat. De câțiva ani a înființat un taraf, pe care l-a numit Lăutarii de Mătase. Numele zice el vine din documentele vechi, unde lăutarii boierești erau alintați pentru vocea plină de plăceri și delicii, ca pânza de mătase.

Cu taraful său, va urca pe scena de la Sala Palatului, ca să cânte melodiile timpurilor vechi, bune de pus pe rană. Spectacolul, așteptat de mii de bucureșteni, va fi pe data de 19 noiembrie 2024, la ora 19.30. Are și o temă pe măsură: Fructe cu miez dulce.

Bogdan-Mihai Simion cântă și povestește cântecul, cu o pasiune care își intră în sânge.

De la prima întâlnire știi că n-o să-l mai uiți. A colaborat cu artiști din zone muzicale diverse și a experimentat neîncetat muzica tradițională, din varii epoci. Din 2017, a susținut numeroase concerte de muzică lăutărească, adeseori alături de taraful Lăutarii de mătase. Dar are și multe alte talente. A lucrat la coloana sonoră a documentarelor „Flavours of Romania” și „Wild Carpathia”, realizate de jurnalistul britanic Charlie Ottley.

Este deja autorul a două albume cu muzică memorabilă, bună pentru colecții. În 2021, a lansat albumul Valahia în Demol, iar în 2023, a imprimat albumul Drum pavat cu bolovani, care deține un mic record de vânzări (1000 de exemplare epuizate în 9 ore). Toate materialele discografice au fost produse de Adrian Despot.

Spectacolul Fructe cu miez dulce va avea trei direcții generale: un filon de muzică țărănească românească, unul de muzică lăutărească urbană și unul de pop music generic românesc (valsuri, tangouri și cântece de cabaret de la începutul sec. XX până după cel de-Al Doilea Război Mondial).

Sound-ul cobzarului va fi potențat de Nelu Răducănu (țambal), Mandi Pană (vioară), Cornel Neacșu (acordeon), Robert Adam-Szoltan (contrabas), Cristi Adam (violă-braci) și Vincenzo Deacu (pianină).

Pentru a demonstra diversitatea stilurilor muzicale în lumea satului românesc de astăzi, încă de găsit – dar în mare pericol de dispariție –, vor urca pe scenă și trei prestigioase grupuri de muzici de tradiție: un taraf din Naipu-Ghimpați (jud. Giurgiu), un trio din Carei (jud. Satu Mare, Țara Codrului) și două grupuri de aromâni fărșeroți și grămușteani (București, respectiv jud. Constanța).

Concertul de la Sala Palatului e parte dintr-un turneu național, care se va încheia la Pitești, pe 17 decembrie, pe scena Casei de Cultură a Sindicatelor.

0 explorare profundă a rasismului și a identității femeii de culoare

Carmen Badea

Simone Atangana Bekono, *înainte ca primele scântei să fie vizibile*, editura frACTalia, 2022

Simone Atangana Bekono este o scriitoare și poetă neerlandeză contemporană, având rădăcini africane din partea tatălui, care a crescut în Republica Camerun. Scrierile sale se axează în mod special pe teme precum rasismul, feminismul, cultura oamenilor de culoare și discriminare. A studiat *Creative Writing* în cadrul Universității de Arte ArtEZ, din Arnhem, pe care a absolvit-o în 2016. Debutează doi ani mai târziu, în 2018, cu *înainte ca primele scântei să fie vizibile*, un volum de poezie contemporană, tradus în 2022 în limba română de către Alexa Stoicescu.

Cartea explorează relația dintre corp și identitate, abordând teme precum rasismul, sexualizarea femeilor de culoare, discriminarea sau misoginismul, concentrându-se cu preponderență asupra cuvântului-cheie „negru”.

Volumul este structurat în trei părți intitulate *frecare*, *aprinde-re* și *scântei*, ce indică etapele pe care eul liric le traversează până când ajunge să atingă apogeul. Frustrările (redate

de *frecare*) încep în momentul în care eul poetic conștientizează că nu se pliază pe modelul alb, vest-european. Autoarea vorbește despre norma occidentală a oamenilor albi, care a fost impusă de-a lungul istoriei și care are repercusiuni și astăzi, conducând la discriminarea rasială. Accentul cade pe anumite probleme referitoare la rasism sau misoginism pe care o mare parte dintre femeile de culoare le întâmpină – ele devin în carte sexualizate de către bărbații albi, comportamentul găindu-și rădăcinile în istoricul lung și dureros al sclaviei. În volum, apare ilustrată ideea conform căreia femeile de culoare sunt deseori portretizate drept femei de moravuri ușoare și încep astfel să își pună propria identitate sub semnul întrebării, întrucât sunt îndemnate să creadă că este obligatoriu să trăiască în conformitate cu modelul vest-european al oamenilor albi. Însă corpul femeii de culoare reprezintă bariera ce stă în calea conformării la aceste norme. Neputând evada din propriul corp, începe să-și pună la îndoială existența. De aici, rezultă primele scântei; toată energia refulată în interiorul femeii tinde

să se exteriorizeze, indicând motivul furiei pe care autoarea îl abordează în cadrul volumului.

Poeziile explorează, în egală măsură, dorința ardentă de reîntoarcere în trecut, în copilărie, un loc al relaxării, unde eul poetic poate evada din realitate. Aici, autoarea face apel la intertextualitate, inserând referințe istorice ce fac trimitere la alți autori de culoare precum James Baldwin și Ta-Nehisi Coates, la personaje fictive precum Kinta Kunte, sau mitice – Sylvana (stăpâna pădurilor), Yemaya (zeița maternității și a apelor), Circe (nimfă din mitologia greacă ce avea puterea de a-și transforma inamicii în animale). Autoarea își îndreaptă atenția și către empatia față de „celălalt”, care ar trebui să se afle de ambele părți – atât de partea oamenilor de culoare, cât și a celor albi. Nu de puține ori se întâmplă ca eul poetic să întâmpine dificultăți în ceea ce privește dovada de empatie. În volum sunt alternate stările de furie cu cele de sensibilitate, compunând un melanj profund de emoții cu care cititorul ajunge să rezoneze, un tot unitar ce relatează într-o manieră emoționantă, și totodată aprigă, una

dintre multele fațete ce compun istoria oamenilor de culoare.

În fine, volumul „înainte ca primele scântei să fie vizibile” de Simone Atangana Bekono propune o explorare profundă a rasismului și a identității femeii de culoare într-o lume modelată de norme vest-europene. Analizarea tensiunilor dintre corp și identitate reflectă frustrarea, furia și dorința de evadare din constrângerile impuse de stereotipuri rasiale și misoginism. Într-un melanj de referințe istorice și mitologice, Atangana Bekono creionează o voce poetică complexă, oscilând între sensibilitate și furie, care provoacă cititorul să reflecteze asupra unei realități adesea ignorate, însă profund actuale.

Mistuire

Narcis Amariei

În acea dimineață, Emil lucra la un detaliu exterior al statuii reprezentându-l pe Iisus Salvator Mundi. Cioplea concentrat piatra, când se auzi strigat. Privi în jos și îl văzu pe Andreas. Bărbatul părea foarte nervos, doar în cămașă de noapte și cu părul vâlvoi.

— Coboară dracului de acolo! Cine ți-a dat voie să lucrezi la statuie? Nefericite!

Băiatul se opri din lucru, surprins de modul în care i se

adresase Andreas. Se agăță sprinten de schele și le coborî cu repeziune.

N-avea de unde ști că reacția necontrolată a maestrului era

urmarea unui vis ciudat pe care acesta îl avusese în noaptea care tocmai trecuse. În acea închipuire a minții, un diavol îi arătase cum Emil îi va lua locul și cum mulțimile strânse la inaugurare îl aclamau pe băiat, în vreme ce el, celebrul Andreas Wallbrunnus, ajunsese de batjocură, alungat cu pietre din oraș.

Emil se apropie și spuse:

— Vă cer iertare, maestre! Nu am vrut să vă pricinuiesc

supărare. Îmi terminasem lucrul și am zis să mai repar la statuie... altă dată nu v-ați supărat.

Soarele ieșise dintre nori și i se juca prin inelele aurii ale părului. Cum stătea așa, drept, în lumină, chiar semăna cu apostolul Petru. Ochii albaștri priveau pierduți și cu un soi de tristețe mirată către cel care, până atunci, îi inspirase atât de profund visele.

— Vino după mine! Bunăvoința mea te-a adus aici, dar trufia

strică rodul cel bun! Vino! zise Andreas și îl apucă de mână. Îl trase după el spre o dependență a bisericii, unde își țineau zidarii sculele. Fără să-i dea drumul, descuie ușa cu cealaltă mână și împinse cu piciorul în ea. Îl împinse pe băiat înăuntru și ferecă intrarea cu un drug de fier.

Trecu un timp și Andreas ieși. leși apoi și băiatul cu pași împlectiți, privind în gol.

— Dacă spui cuiva, te omor! îi zise Andreas, privind suspicios în jur.

A doua zi, Emil sui din nou pe cornișă. Știa doar că trebuia să termine ce începuse. Lucră încontinuu, fără să mănânce sau să bea apă, până când luna se arătă pe cer. Fericit că isprăvise, a dat să se întoarcă, dar chiar atunci, două mâini i se opriră în piept. Mai apucă să privească luna care se tot depărta de el și se făcea tot mai mică, până se stinsese de tot.

Dimineața, trupul fragil al băiatului zăcea strâmb pe pământ. Ochii albaștri se albiră și priveau încă spre cer, căutând luna.

— Bietul băiat, o fi alunecat, zise unul.

— Ciudat să cadă. Era agil ca o pisică. L-o fi împins vreo pală de vânt, comentă altul.

Îl așezară într-o roabă și îl duseră în biserică. Acolo îl puseră pe o masă și aprinseră câteva lumânări.

— Dumnezeu să-l odihnească, că de iertat, nu prea are ce să-i ierte. Era un copil cu suflet de aur. Să-l chemăm pe maestrul Wallbrunnus! Sărmanul, când o afla... Cine se duce să-i spună?

Numai că nu era nevoie să meargă nimeni. Andreas intră chiar atunci însoțit de meșterul Johannes și de pastorul Joseph Deutsch. Discutau despre finalizarea lucrărilor și despre niște socotele legate de plata calfelor. Când

il văzu pe băiat întins pe catafalc, cu lumânările arzându-i la căpătâi, Andreas se desprinse de lângă cei doi și se aruncă asupra trupului neînsuflețit. Rămase așa, preț de câteva clipe, îmbrățișând cadavrul și suspinând înăbușit. Apoi se ridică și întrebă ce se întâmplase. Muncitorii îi răspuseră că băiatul alunecase de pe cornișă.

În noaptea aceea, Andreas nu putu adormi. A doua zi, urma să părăsească împreună cu echipa sa Cetatea Brașovului. Terminaseră de închis bolta, biserica fusese renovată și arăta chiar mai bine decât înainte de incendiu. Se foia în așternuturile umede, iar remușcarea nu îl lăsa să închidă ochii. Abia spre dimineață reuși să adoarmă, dar un vis ce se insinuă prin lumina lăptoasă a zorilor îl trezi ud leorcă. leși afară, numai în cămașă și alergă desculț spre biserică.

Cerul acoperit părea că își lasă toată greutatea asupra

orașului. Un tunet bubui în depărtare, amenințător.

Ajunse în curtea bisericii cu picioarele zdrelite. Cu ochii holbați, așa lung și deșirat, înfășurat în chemașa largă și cu mânecele fluturând, părea o stihie scăpată în lume. Intră în șopron și deschise lada cu scule, le aruncă în găleată și le urcă cu scripetele sus, pe cornișă de unde căzuse băiatul. Se urcă și el pe schelă și se apucă de lucru. Munci toată ziua, apoi coborî sleit de puteri. De abia atunci ploaia începu să cadă cu putere din cer. Privi în sus. Printre stropii de apă ce-i intrau în ochi, statuile de pe contraforturi îl priveau acuzator. Pe ultimul stătea Ioan, cel mai tânăr dintre ucenici și preferatul lui Iisus, iar pe primul odihnea, îngenunchat, un băiat cu bucle, cu mâna dreaptă întinsă în jos, sprijinit pe cea stângă.

Spre seară, se predă autorităților austriece.

Trei personaje feminine, trei portrete

Miruna Vasiliță

Anumite vizite la muzeu sunt memorabile. Pe lângă plăcerea firească de a păși în liniște pe pardoseala de marmură și de a străbate cu ochii larg deschiși săli ticsite cu opere de artă, poți avea surpriza de a întâlni câteva personaje care nu te mai părăsesc niciodată. Ele vin cu tine pe străzi și bulevarde, apoi acasă și rămân în interiorul tău, trezindu-ți nostalgii, întrebări sau o simpatie spontană.

Cea mai importantă întâlnire de acest fel pentru mine a fost cu „Femeia cu mască”, un tablou din anul 1919, pictat de Mihail Teișanu. Într-un interior oarecum dezordonat, o femeie în rochie neagră și cu o mască tot neagră în jurul ochilor, își duce mâna dreaptă către aceasta, sugerând faptul că în clipa următoare ar urma să-și dezvăluie chipul, după o ezitare de o secundă, aproape o cochetărie, o expectativă nonșalantă. Are un umăr gol, gura ca o cireașă, iar dresul fin i se ițește

din pantofii de lac. Și totuși, o privire atentă a ochilor ei negri dezvăluie o umbră de tristețe. Expresia ei intrigă în opoziție cu postura lascivă și m-am întrebat de nenumărate ori ce anume ar putea-o mâhni. O iubire neîmplinită? O ceartă irevocabilă? O scrisoare cu vești proaste? Impresia puternică pe care mi-a lăsat-o s-a transformat în obsesie și nu m-am putut liniști până nu am scris o povestire despre ea.

Un alt personaj captivant pentru mine este cel din tabloul „În grădină. Femeie în galben”, realizat de Costin Petrescu, în perioada 1925-1926. Femeia în rochie galbenă este surprinsă întoarsă pe jumătate cu spatele la privitor, cosând. Se află într-un balcon, iar dincolo de marginea de fier forjat a acestuia se întinde o grădină bogată. Scena aceasta domestică contrastează cu eleganța femeii și mâinile ei fine, motiv pentru care

mi-am imaginat o suită întreagă de serate și baluri la care ar fi putut merge. Imaginea are prospețimea caracteristică acelei perioade de după război, când lumea era în schimbare, și are parcă forța incredibilă de a te face să visezi la acei ani nebuni.

„Femeie în peisaj”, tabloul lui Ion Theodorescu-Sion, pictat în perioada 1919-1924, m-a jintuit locului minute în șir. Într-o grădină opulentă, o femeie stă cu spatele la privitor și ține în brațe un buchet de flori. Are o rochie roșie, iar umerii ei sunt ușor încovoiați. Nu

i se poate vedea expresia, dar emană grijă pentru grădina ei mult iubită. Aproape că pare a fi o extensie a acesteia și nu ți-o poți imagina altfel decât atingând ușor plantele și admirându-le în tăcere. Uneori, nici nu avem nevoie de mai mult.

Aceste trei tablouri se regăsesc în colecția Galeriei de Artă Românească Modernă de la Muzeul Național de Artă al României, unde vă recomand să mergeți. Poate că personajele de neuitat pentru voi sunt acolo, așteptând să fie descoperite.

Verbe. 37. Scuze

Petre Nechita

Hai să vorbim deschis. N-o să însăi cu scuze legate de înmormântări, pisici bolnave sau, mai rău, concedii medicale. Nu despre asta e vorba. Eu am dus la cu totul alt nivel chiulul de la muncă.

Sigur, îmi place ce fac. Plus că sunt pasionat să adun banii de mâncare, ca în mema aia de pe net. Dar n-o să-mi jertfesc viața unui contract de muncă, unui job de opt ore, unui birou cu aer condiționat și calorifer electric.

În primă fază, am trecut și eu prin scuzele cu dureri de cap, rău la stomac sau chiar gambe scrântite. Apoi concedii medicale, cu picul oferit în prealabil medicului specialist. Dar toate astea nu rențază. Ca să continui pe același drum, ar fi trebuit să inventez o boală incurabilă.

M-am trezit că vin la muncă precum un schelet. Toată carnea mi se agăța de ușa de acasă. N-aveam chef, oasele mă mâncau de parcă pe tastatura mea creșteau urzici. Ce să inventez ca să scap?, doar la asta mă gândeam. Și uite că s-a auzit chemarea șefului. M-am scurs înspre biroul lui. Momentul ăsta e cheia, înțelegi?

Mi s-au comunicat sarcinile pentru ziua respectivă. Peste puterile mele, peste forța mea

inexistentă. Inspirație, chef, toate îmi lipseau.

Normal, șeful a observat atitudinea asta. S-a înverzit, mi-a vorbit cu gura ca o pungă de fiere. M-a blestemat, mi-a dat cu amenințarea concedierii în cap.

Ți-am spus doar că sunt pasionat să nu mor de foame. Așa că am făcut singurul lucru posibil în acea situație. Am izbucnit în râs. Un hohot adânc, larg, exact ca acei Moș Crăciuni grași, pe baterii, care zbârnăie prin marile magazine, de sărbători. Să ne-nțelegem: am râs ca prostul, nu ca să-l ironizez, ci ca o reacție alergică la toată situația.

Din verde, șeful meu s-a făcut mov. Apoi roșu. Și s-a lăsat tăcerea, o lamă rece care apăsa pe jugulara mea. A trebuit să deschid gura. Și... l-am liniștit. Nici vorbă de delăsare sau neimplicare. Se înșela atât de rău, că mă făcuse să râd. Mi-am împănat exprimarea cu jargonul corporatist, am promis hectare întregi de realizări. Am mințit și-am revenit la birou.

Atunci mi-am dat seama, soluția nu erau concediile medicale repetate, mai ales că se și impozitau. Pe loc am realizat că totul ține de atitudine. Trebuie să-i păcălesc, mi-am zis, și-atunci nu

pot să-mi arăt melancolia profesională, dorul de libere, unghia aia care mă scormonește să inventez scuze după scuze, ca o fabrică de tipărit bilete de învoire.

Așa că mi-am tatuat pe mutră un zâmbet larg. Mi-am pus lentile de contact și am schimbat culoarea irisului, acum e de un verde care-l pironeste pe celălalt. Transpir entuziasm și strig asta în gura mare, mă declar îndrăgostit, pasionat. Put a chef de muncă, a dorință de spețeală! Simți și tu izul ăsta?!

Le spun tuturor că am găsit poezia biroului, lirica dosarelor și dramatismul incitant al rezolvării

problemelor care apar zi de zi. Vin la muncă de parcă asta e casa mea, iar apartamentul din Drumul Taberei, doar o cameră de hotel.

Sunt contagios și ceilalți încep să mă evite. Chiar pentru șeful meu am devenit un soi de bubă, o tumoră pe care nu vrea s-o vadă atât de des. Și colegilor le place jobul, dar eu le deșert în creștetul capului, oră de oră, zeama pasiunii mele. Așa că mă ignoră, nu mă mai întreabă despre termene-limită, nu mă încarcă de proiecte.

M-au izolat. Prea le repugnă pofa mea de muncă! Și eu râd în sinea mea...

bell hooks, reflecții asupra iubirii

Miruna Dumitru

bell hooks, *Totul despre iubire. Noi perspective*, editura Magga Books, 2023

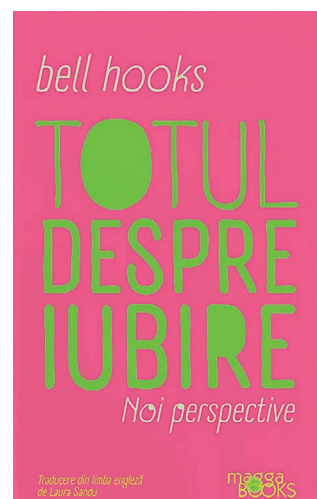
bell hooks, scris intenționat fără majuscule din dorința de a atrage atenția asupra însemnătății cărții și nu asupra persoanei din spatele acesteia, este pseudonimul Gloriei Jean Watkins, critic cultural, teoreticiană, scriitoare și activistă americană, cunoscută pentru scrierile ei despre rasă, feminism și clase sociale. A fost numită de către Utne Reader's printre cele 100 Persoane Vizionare care ar putea schimba lumea și una dintre cele mai proeminente intelectuale publice din Statele Unite.

Cartea este tradusă din limba engleză de Laura Sandu, cunoscută pentru pasiunea pentru literatura feministă și dorința de a o introduce și pe piața românească, iar prefața este semnată de feminista romă Carmen Gheorghe.

Mesajul este unul profund, cu accente puternice de psihologie și spiritualitate, ce reflectă asupra iubirii și a prezenței și nevoii de aceasta în viața de zi cu zi. Deși este un sentiment cunoscut, într-o oarecare măsură, tuturor oamenilor, ne este greu să o gestionăm, așa cum spune autoarea, din cauza faptului că nu există o definiție universală a iubirii, ceea ce face ca fiecare persoană să fie ghidată

mai mult de puterea de înțelegere și inteligența emoțională, la rândul lor influențate de experiențele anterioare, mai bune sau mai puțin bune: „Folosim cuvântul «iubire» într-un mod atât de neglijent, încât el poate să nu însemne absolut nimic sau poate să însemne absolut totul”.

Așadar, bell hooks își spune povestea vieții în timp ce reflectează din punct de vedere științific asupra traumelor din copilărie și cum acestea pot crea un efect de domino ce influențează toate relațiile de pe parcursul vieții. Astfel, scriitoarea propune o definiție a iubirii: „o combinație de grije, angajament, încredere, cunoaștere, responsabilitate și respect” și dorința de a

ne extinde orizonturile pentru a favoriza creșterea spirituală, fie a noastră, fie a altei persoane.

poetul care zace în mine

Daniel Lăcătuș

n-am făcut nimic toată viața
în afara faptului că am scris
despre femeile care m-au sedus
dintr-un motiv care îmi scapă
majoritatea au fost condamnate la o viață banală
prostituție alcool sau terorism

toate fostele mele sunt sinonime
cu ce se spune despre viață

Mașinărie extraordinară

Adrian Florin Duță

Ieri a dat mașina peste Ciprian și încerc să mă hotărâsc dacă sunt trist sau nu. Tind să cred că totuși da. S-a întâmplat pe la prânz, pe Eroilor 25, mă întreb și acum ce căuta pe acolo, l-aș fi întrebat, dar nu am făcut-o, din motive evidente. A scăpat cu zgârieturi și-o sperietură sănătoasă, slavă Domnului.

Pe Ciprian l-am întâlnit în ultima lui zi de muncă la Propaganda, genul ăla de bar cu postere de colecție pe pereții (amestecate cu afișe luate de pe stradă și lipite de oameni fără să le dezlepească pe cele de dedesubt), cu poezii scrise pe pereți și cu bucăți de caroserie sau motociclete care servesc drept decor, și am crezut mereu că a ales să lucreze acolo din ambiții pur estetice. Îmi și arăta unde își strecurase și el propriile poezii pe pereți, scrise cu markerul. Erau bunicele, mi-au plăcut cam trei din cinci, ceea ce e o majoritate, dacă stai să te gândești. Când l-am văzut prima dată, purta un șorț verde peste o pereche de blugi negri, largi, vechi și decolorați care îi cădeau în falduri peste bocanci și un tricou negru strâns pe piept și pe brațe pe care bănuiam totuși că l-a luat cu câteva mărimi mai mic. Avea chică și breton și aveam impresia că nu a avut timp să mai ajungă la tuns, pentru că pericunii îi crescuseră destul de mult, în stânga i se strângea părul într-o buclă mică, în dreapta îl ținea sub control cu o țigară (pur decorativă, când fuma scotea mereu una nouă dintr-un pachet de Kent). Ținea mereu pachetul în același buzunar la blugi, încât se tociseră

după conturul cutiei. E dat cu rimel la ochi și are trei cercei, dar toți într-o singură ureche, rotunzi, mari și butucănoși, că dacă-l privești din două unghiuri diferite, ai zice că-i alt om.

Când m-am dus eu la bar, flirta deja cu un alt tip care venise să își cumpere a treia sticlă de vin, așa că nu-mi dădeam prea multe șanse. L-a făcut vânt tipului ca să mă servească pe mine, iar după ce mi-a dat paharul, mi-a suflat și câțiva pupici. Complet dat pe spate, am zis să lungesc discuția, zic „mișto tatuaj” și îi arăt modelul ăla dubios de pe dosul palmei, îmi zice „mie nu prea-mi place așa mult, l-am făcut săptămâna trecută, când o să am bani o să-l acopăr”, îi zic „la următorul salariu, atunci” și râd. Îmi zice că e ultima lui zi aici, că s-a săturat de bejivii care urlă sau se dau la el și chiar dacă nu-i mai dă tac-su bani, se descurcă el. „Ai putea să-mi faci o cinste, că doar e ultima mea zi” și zic, cum să nu, și îl las să își aleagă el (și-a ales ceva scump, de vreo șaiszeci de lei, și i-am lăsat și bacșiș).

Tot ce știu despre el am aflat într-o singură zi, când am fost la el acasă să jucăm șeptică și să bem Caprisun, el de portocale, eu de fructul-dragonului. E înscris la Facultatea de Film, la fotografie, dar nu l-au băgat în niciun examen pentru că a lucrat în loc să meargă la cursuri. Mi-a arătat niște albume cu fotografiile făcute de el, din care nu am înțeles mare lucru, dar care mi-au plăcut tocmai din acest motiv: un autoportret într-o tavă pentru servit, multe poze groțești,

una cu pieptul lui după o căzătură în pietriș, una cu un zâmbet pătat în urma aceleiași căzături (mi-a spus că așa interpretează el titlul lui Sorescu pentru *Trei dinți din față*, pe care a citit-o în liceu de patru ori pentru că i-a plăcut prea mult și n-a simțit nevoia să mai citească și altceva), și alte autoportrete atât de editate, încât nu l-am recunoscut în ele. Mi-a spus că e foarte superstițios. M-a pus să zâmbesc să vadă dacă am gropițe în obraji, pentru că dacă am, înseamnă că sunt predispus la furie și nu vrea să se bage în situații d-astea; mi-a arătat colecția lui de brățările cu ochi albastru pe care a zis că le are de când era mic și că nu le mai poartă, dar nu strică niciodată să le ai aproape.

În colțul camerei, avea o măsuță de toaletă pe care a găsit-o acolo când s-a mutat în chirie și căreia i-a rupt oglinda pentru a putea avea mai mult loc pe perete ca să proiecteze filme (oglanda a păstrat-o în celofan într-un dulap, de frică să nu o spargă în drum spre tomberon). Astea erau comorile lui, un Canon EOS 250D pe care și-a cheltuit tot salariul în prima lună, de a trebuit să-i ceară lui taică-su bani de chirie (care i-a zis că e un nesimțit, că de ce nu se gândește la cât de greu îi e și lui, singur și cu doi copii, dar Cipri i-a închis telefonul și tot a primit banii) și un proiector, ambele puse pe măsuța de toaletă ca pe un altar, alături de patru tuburi de rimel, trei dintre ele goale, pentru că avea obiceiul ăsta prost să nu le arunce, că avea mereu impresia că mai rămâne puștin în ele „pentru

cazuri de urgență”. S-a spălat pe față înainte să ne apucăm de șeptică și, fără rimel la ochi, nu mai semăna deloc cu el. L-am întrebat dacă pot să mă dau și eu cu rimel de la el, să văd cum îmi stă, și mi-a spus că nu.

În rest, a fost drăguț cu mine, deși uneori aș zice că are probleme cu răbdarea. Împarte chiria cu mai multe prietene și el a luat din proprie inițiativă camera cea mai mică, cu o ușă mare glisantă în loc de perete, care dădea fix spre bucătărie și prin care se aude tot. Toate fetele erau adunate la o țigară, iar el s-a ridicat și a deschis ușa și „ia, hai gata cu gălăgia, cărați-vă că noi avem treabă, jucăm șeptică” și ele chiar au plecat. După ce s-a făcut liniște, ne-am pus să ne uităm la un film. În timp ce căuta filmul, a găsit un afiș pe care nu-l mai văzuse, cu o rezoluție mult prea mică, pe care voia să-l salveze, așa că și-a petrecut următoarea jumătate de oră căutând poza originală pe alte site-uri și aproape uitând de mine, povestindu-mi frânturi printre clicuri. Așa am aflat că taică-su i-a crescut singur, dar că nu vorbește cu ei decât iarna, când îi cere lui taică-su bani de facturi, pentru că nu se înțelege cu el, că-l stărnește pe frac-su împotriva lui pentru că ar avea „apucături” și-i zice mereu „să nu cumva să ajungi și tu ca Cipri”, ori asta-l enervează mereu teribil.

A pornit proiectorul ca să ne uităm la *Pe globul de argint*, pentru că îi place foarte mult de Andrzej Żuławski, și oricât a încercat el să-mi explice istoria controversată

a filmului, n-am putut decât să mă prefac că înțeleg. Îmi tot arăta poze cu cadre pe telefon: „uite, asta urmează, zi tu că nu e un cadru superb” și eu îi cântam în strună, niciunul dintre noi nu știa să zică ce e așa superb la el și mă gândeam cum niciodată nu pare să aibă telefonul în mână când încerc să dau de el, mi-a zis și Andreea „vezi că e cam sălbatic, și pe noi ne cheamă în club și nu mai vine, dispere cu zilele”, dar nu i-am dat atenție.

După film, am mai jucat o tură de șeptică. Mi-a povestit despre

planurile lui de viitor, care se rezumă la cum are de gând să intre în examene, cum vrea să vadă cât mai multe filme, cum vrea să-și tatueze refrenul Fionei din *Extraordinary Machine* pe antebraț, și cam atât, a zis că nu e un om prea ambițios, și că strănsul de bani pentru tatuaj o să-i ocupe oricum destul timpul. Mi-a zis că are tot albumul pe vinil și că e cea mai scumpă achiziție a lui (după cameră și proiector), dar n-a reușit niciodată să cumpere și un pic-k-up, așa că-l ține încă de decor. A

cumpărat albumul pentru că avea boboci de crin african pe copertă și l-a considerat un simbol norocos și-o prevestire a unei iubiri pure și absolute care-l așteaptă în viitor (băuse deja prea mult Caprisun când îmi spunea toate astea, și eu, prost, începusem să-mi fac filme). l-a plăcut mult cântecul după ce l-a ascultat și a decis, după refren, că e și el o „mașinărie extraordinară” și n-am putut să nu fim de acord cu el.

Trișa mereu la șeptică, m-am prins după al doilea sau al treilea

joc, dar îmi era drag de el și l-am lăsat să tot câștige. Pe la două noaptea, m-a trimis acasă, mi-a zis că vrea să ne mai vedem, să mai jucăm și macao sau trombon. Nu mi-a mai răspuns niciodată la mesaje. Am fost așa de supărat, că zici că mi-a murit cineva din familie, e prea posibil să fi făcut și ulcer. Mi-am dat toți banii la ghicitoare și vrăjitoare pentru cele mai scumpe blesteme și nu pot, deci, să nu mă gândesc că duc și eu o parte mică de vină. Sper că ești bine, Ciprian.

Se lasă seara peste pavilionul tuberculoșilor

Vlad Preda

Se așază la coada din dreptul cabinetului asistentelor. la cele cinci pastile cu câte o gură de apă și se întoarce în cameră. Le scuipe pe ultimele două în coșul de gunoi. Îi provoacă amețeală. Ca-n fiecare seară, își piaptână părul scurt, luptându-se cu vârtejul rebel din creștet. Își amintește ceva. Se ridică, se duce până la ușă și aprinde lumina. Până se întoarce la pat, gândul i-a zburat din minte. Smucește ușa de la noptieră. Pentru că nu caută ceea ce găsește, trage de sertare. Doar lucruri inutile. O cuprinde o fierbințeală în obraji și o stare de agitație care urcă din stomac, apoi coboară cu tot cu căldură între picioare. Ca să se calmeze, Dora își freacă cu putere sexul. Se răstește la bătrână:

— Unde e?

Un val de disperare îi împăclește mintea și gândurile devin o grămăjoară de frunze șpulberate de o pală de vânt. Își frământă dureros sexul și-și răcăie ceafa, trăgându-se de păr. Dacă va găsi ceea ce caută, o va lăsa în pace. Dar acum o torturează, pentru că Dora nu-și poate aminti ce caută. Își smulge capotul și-l aruncă pe pat, rămânând în bustul gol, cu doi sâni ca două vinete coapte atârând peste burta brăzdată de puncte roșii. Își înfige degetele în bata

pantalonilor de pijama. Ușa de la salon se deschide larg. În prag, un bărbat foarte înalt, cu o burtă de bere proeminentă, o piele de culoarea măslinii maro, în pantaloni de pijama cu dungi albastre verticale și maiou îngălbenit. După o scurtă evaluare a situației, închide ușa și se apropie de Dora. Îi pune mâna grea pe braț. Dora nu zice nimic, doar ridică nedumerită privirea.

— Ce face vrăbiuța mea?

Se apleacă și o sărută pe frunte cu o pereche de buze băloase. Dora nu reacționează. A înlemnit în mijlocul camerei. Bărbatul, care răspândește un iz puternic de ceapă, o cuprinde cu ambele brațe. Dora îi simte bătăile rapide ale inimii în burta care-i turtește sânii. Bărbatul o împinge pe Dora înspre pat. Dora se supune. Șed amândoi

în fund, la margine. Bărbatul o îmbrățișează din lateral, presându-i sânii.

— Dă ce iești supărată comoara mea? Ț-era dor de mine?

Mâna purtând un ceas rotund, alb, cu curele maro din imitație de piele, freacă spinarea fierbinte și umedă a Dorei.

— Ieaci băiatu'. O face el acușa să simți bine. Nu-i așa, gogoșo? Nu știi eu s-o reglez pe fata mea? Zi, unde doare? Aicea?

Îi caută gura. Dora se ferește, încordată. Încă n-a găsit ce caută. Bărbatul o sărută pe obraz și-și lasă palma grea pe un mamelon.

— Marcel! scapă un suspin Dora și trupul i se desfășoară ca un arc eliberat. Capul se culcă pe piept. Nu găsesc brățara, cred

că am pierdut-o la școală. Aia de argint, cu inimioară și...

Încurajat, bărbatul îi masează apăsat mamelonul cu mișcări circulare și-i acoperă gura cu buzele cărnoase și umede. O întinde pe Dora pe pat, care se lasă pe mâna lui ca un pui de câine abandonat. Nu-i face o deosebită plăcere să-i vadă ochii înlacrimați și ar aprecia mult dacă femeia n-ar sta ca o stană de piatră, dar moliciunea cărmurilor îi face să-i bubuie urechile. Îi trage precipitat pantalonii și chiloții de pe coapsele mari, cu șanțuri bogate de celulită. Patul e prea mic și scârțâie îngrozitor. E nevoit să se dea jos ca să se dezbrace. O acoperă apoi cu toată greutatea pe Dora, căreia trebuie să-i îndrume fiecare mișcare. Se concentrează cu greu din cauza sunetului ascuțit scos de arcuri, care sparge liniștea ca un râs isteric, și o pune pe Dora să-i frece penisul înainte de a o pătrunde. Nu durează mult, doar cât scoate câteva icnete baritonale, și izbutește în ultima clipă să se retragă și să ejaculeze pe abdomenul ei. Îi întinde pachetul de șervețele de pe noptieră. În timp ce Dora își șterge burta cu gesturi mecanice, ca și cum ar curăța aragazul, bărbatul trage o dușcă zdravănă de apă din petul de doi litri de la picioarele patului. Și-a pierdut tot cheful de vorbă.

Tranziții (teatrale) spectaculoase

Emanuela Ilie

Tranziții, trupe, echipe, actori, instalații, muzici (și faze...), aplauze, marionete, păpuși, picioroange, scafandri, astronauți, prinți, prințese, dragoni (verzi), flori, jerbe, coroaițe, lumini, costume, paiete, clovni, cutii, ierbare, grădini (botanice), frigidere, voci testimoniale, HOP-stories, microfoane, oglinzi întunecate, piese Lego, baloane, măhuri, cizme, cufere (cu sau fără povești), mecanisme, cinematice, artificii (de tot felul), iarăși tranziții...

Nu, nu e vorba de vreo *Tablă de materii* teatrale, alcătuită după modelul *Moșilor* lui Caragiale, deși tentația de a umple tot spațiul textului de față doar cu astfel de termeni m-a bântuit câteva zile bune după încheierea ediției din 2024 a Festivalului Internațional de Teatru pentru Publicul Tânăr, desfășurat la Iași, în intervalul 3-10 octombrie. O ediție – a XVII-a! – care a stat, de această dată, sub semnul *Tranziției*, ceea ce le-a permis invitaților din zece țări (Argentina, Austria,

Elveția, Franța, Germania, Italia, Madeira, Polonia, Republica Moldova) luxul oglindirii, în cele mai variate spații, fie ele proiectat teatrale ori cu potențial teatral dovedit (de la sălile Teatrului Luceafărul și amfiteatre universitare la secții pediatrie oncologice și încăperi de școală primară, trecând prin grădini publice și cafenele), a tot felul de realități, cărora li s-au atașat cele mai diverse semnificații, subsumate conceptului ancoră. Altfel spus: indiferent de modul în care au fost modelate dramatic, au putut fi acum citite ca meditații pe tema tranziției – între epoci istorice, regimuri socio-politice, intervale de referință ideologică, vârste existențiale sau, pur și simplu, identități.

Ca și anul trecut, am putut participa, datorită invitației generoase a Oltiței Cîntec – curatorul FITPT și cunoscutul nostru teatrolog –, la mai multe spectacole din *primetime* (le las chibiților plăcerea istovitoare de a glosa, mai mult sau mai puțin românește, pe marginea

traducerii de uz dramatic a sintagmei; mă limitez doar la a aminti, din nou, faptul că, oricât s-ar strădui un profesor să facă un slalom academic decent printre manifestările culturale de top și responsabilitățile didactice firești, echilibristica perfectă nu îi poate oricum ieși, oricâte riscuri de accidente și-ar asuma). Dintre ele, cel mai tare mi-au plăcut, bineînțeles, cele care au mizat nu numai pe mijloacele de impact scenic major, atmosferă, elemente de recuzită teatrală ori joc actoricesc. Ci acelea care le-au îmbinat cu o viziune regizorală inedită și mai ales un text profund, cu adevărat ideativ, care să provoace reflecții serioase și de durată.

Semnalez, de asemenea, două producții foarte diferite, dar care au format, deopotrivă prin tematica aparentă și mizele de profunzime, un dublet reflexiv ce mi se pare mai mult decât binevenit azi, la șapte lăștri de la căderea regimului comunist: *Ultimele zile ale Ceaușeștilor* de Milo Rau și *Hello, Ceaușescu!*

de Matei Lucaci-Grünberg și Eduard Buhac. Pentru că, indiferent de modalitățile estetice la care au apelat și accentele (apăsate grave ori comice, solemne sau joviale etc.) pe care le-au valorificat, ele au punctat câteva realități a căror problematizare serioasă ar trebui să țină, și pe plan cultural, de ordinul urgenței. Printre ele, desigur: necesitatea de-secretizării unor documente-cheie despre anumite realități de hotăr (inclusiv pe plan etno-identitar); nevoia patologică de Putere și transmiterea ei; raportul dintre memoria colectivă și mărturiile individuale, dintre Istoria oficială (încă nesigură...) și micile istorii ale martorilor sau altor categorii de supraviețuitori; legăturile complicate care se creează între (falsul) Adevăr construit și vehiculat prin canale mai mult sau mai puțin oficiale, permise, tolerate etc., respectiv adevărurile oglindite în micro-narațiuni personale, orale sau scrise, de un real interes sociologic, antropologic, critic ș.a.m.d.

Rică

Miron Radu Paraschivescu

Și-avea ochii de migdale
de cătau la el cu jale,
și-avea ghiersul cântător
de cătau la el cu dor,
Rică – fante de Obor.

Când trecea prin cartier,
avea pasul de boier,
legănat și nepriput
unde se știa iubit.

N-avea pe lume păreche:
purta cercel la ureche
și-avea degetu-nflorat
c-o piatră de matostat.

Madame Bovary, în oglindă cu The Kugelmass Episode

Ioana Birjan

Universalitatea romanului lui Flaubert va face ca mai târziu, mai exact în secol XX, povestea Emmei Bovary să fie rescrisă într-o viziune postmodernistă de către Woody Allen. Aflați în New Yorkul anilor '70, facem cunoștință cu profesorul Sindney Kugelmass, nefericit în cea de-a doua căsnicie, având un coleg care îl ura și o dorință arzătoare de a avea o aventură fără a fi prins de soție. Simte că e captiv într-o căsnicie eșuată, la fel ca prima de altfel, însă nu-și poate asuma riscul de a fi prins de vigilenta soție, fapt care ar rezulta într-un alt divorț și posibil alte repercusiuni. Într-o zi, un telefon misterios îi va schimba viața eroului care acceptă întrevederea cu cel aflat la capătul celălalt al apelului. Persky este un magician misterios care îl poate ajuta pe Kugelmass să aibă o aventură cu orice personaj feminin literar, în lumea aceluia, fără a risca să fie prins.

Pus în fața unei alegeri, bărbatul se decide, ajungând în cele din urmă... în patul doamnei Bovary. Cu fiecare întâlnire, cei doi par mai îndrăgostiți, ca într-un final, el să decidă că ar fi frumos să o

aducă și pe ea, din Franța acelor vremuri apuse, în New Yorkul lui.

Textul lui Woody Allen aparține postmodernismului și este evidentă ironia care se desprinde din acesta. În primul rând, avem de-a face cu o versiune masculină a doamnei Bovary, în persoana lui Kugelmass, care în loc să-și dorească „magie”, își dorește iubire, romantism, așa cum singur declară: „I want romance”, ca o trimitere intertextuală la piesa de teatru a lui Tennessee Williams, *Un tramvai numit dorință*. Ironia este că profesorul pare a semăna mai mult cu Blanche Dubois, decât cu Emma Bovary și asta fiindcă e destul de credul încât să i se încredințeze aceluși Persky, acelei „magii a iubirii”, care l-ar scoate din cotidian, fără să se gândească la consecințe. O altă ironie a textului, precum și a vieții protagonistului, este că odată ajuns în satul Emmei, este urmărit la fiecare pas de studenții care studiau romanul lui Flaubert, așadar identitatea lui necunoscută în satul francez este rapid descoperită de un grup de tineri care nu-și pot explica apariția unui om nu prea atrăgător, care seamănă

izbitor cu ei, în lumea lui Flaubert. Mai târziu, și dispariția Emmei din roman ridică semne de întrebare, la care nu răspunde decât rivalul lui Kugelmass, care îl amenință că îi va spune soției acestuia de aventura sa. Culmea, omul nu-și pune problema cum de Kugelmass o are drept amantă pe Emma Bovary, ci fapta în sine este condamnabilă. În timpul petrecut în așteptarea reparației aparatului-portal, Emmei i se face dor de Charles și îl amenință la rândul ei pe amant, fie se căsătorească, fie o ajută să-și găsească o slujbă, fiindcă statul la televizor toată ziua devenise plictisitor. Se pare că Emma, chiar și într-un oraș modern, trăind așa cum visase dintotdeauna, tot ajunge să se plictisească și să-și dorească altceva decât avea deja. Eroii „clasiți” învață din greșeli și nu le mai repetă, dar un individ aparținând unui text postmodernist va comite aceleași greșeli până la finalul vieții, lucru pe care Kugelmass îl va descoperi pe propria piele.

Așadar, seamănă cele două doamne Bovary? Din punctul meu de vedere, prea puțin și asta dat fiind stilul ironic folosit

de Woody Allen și care pare să analizeze tragismul personajului. Desigur, Emma acestuia e la fel de cheluitoare ca cea a lui Flaubert, însă dincolo de acest aspect, cred că originalul are acel ceva specific personajelor canonice complexe, un amestec de bine și rău, motiv pentru care pe Emma Bovary o iubești la fel de mult precum o și disprețuiești pentru alegerile sale.

Iar din povestirea lui Woody Allen mai aflăm și că specificul unui autor clasic este faptul că poți citi cartea de mii de ori și mereu să găsești ceva nou, lucru ce este adevărat, în cazul unui roman precum *Madame Bovary*, o sursă inepuizabilă de inspirație, căci cine dintre noi nu a simțit măcar o dată în viață că alunecă în brațele acelei stări de reverie bovarică, dorind să abandoneze cu neclintită hotărâre realitatea în care trăiește pentru o irealitate himerică? Textul lui Woody Allen demonstrează încă o dată că romanul lui Flaubert poate fi citit în orice decadă, căci spiritul uman va fi mereu înclinat spre visare și dorința arzătoare de a fi, fie și pentru o clipă, ceea ce nu este.

Tranziții – o antologie de festival, coordonată de Paul Daniel Golban

În cadrul festivalului Art200, Cenaclul X a lansat antologia *Tranziții*: Antologie queer est-europeană. Tema antologiei este perioada tranziției post-comuniste, iar textele din *Tranziții* sunt pe alocuri incomode pentru că noi suntem incomodx. Ochii care privesc către experiențele acestea sunt ai unor copii crescuți printre ruinele socialismului și în violența distopiei neolibérale, dar și ai unor adulți ce refuză să se încadreze în categoriile unilaterale LGBT, sau în cele umilitoare ale provenirii dintr-o țară așa-zis inferioară.

A fi queer în Europa de Est nu este o nenorocire, ci o identitate politică intersecțională, emancipatoare și radicală, iar acest volum este un angajament pentru eliberare queer decolonială.

Autorii sunt: Toni Aricea, Marius Dominic Barbu, Oana Ciobanu, Arina Gheorghe, Paul-Daniel Golban, Anca Gusti, Karla Manea, Maria Martelli, Ilinca Mănescu, Cristina Mitroi, Moș, Pati Murg, Gabriela Oprea, Mădălina Oprea, Raluca Panait, Tudor Pop, Veda Popovici, Flavius Sindie, Anastaseu Ștefan, Nóra Ugron, Oana Ungureanu, Viviana, Sașa Zare.

Cu gândul la trei bărbați

Delia Maier

Când mă gândesc la personaje, îmi vin în minte trei, exact în ordinea aceasta:

Baltasar Șapte-Sori (din „Memorialul mânăstirii” de Jose Saramago, de neuitat prin puterea lăuntrică, prin frumusețea morală, prin cutezanță, prin puterea de a

accepta un destin și de a muri pentru frumusețea clipei).

Prințul Mișkin („Idiotul” lui Dostoievski. Avem atâta nevoie de idealști, de oameni frumoși moral).

Arthur (personajul din „La Chimeră”, filmul lui Alice Rohrwacher, pentru că, dincolo de aparentul

cinism al jefitorului de situri arheologice, are o profundă înțelegere a frumuseții – în cele din urmă, ea nu poate aparține niciodată unui singur om. Pentru puterea de a rămâne captiv în propriul vis și de a-l prelungi – e un personaj oarecum în descendența eroului din Solaris).

Un roman fără tipare

Francisc Csiki

Cormac McCarthy, „Nu există țară pentru bătrâni” (publicat în 2005, traducere în română de Radu Pavel Gheo, editura Polirom).

Cormac McCarthy (n. 1933 – d. 2023) a fost un romancier american distins cu Premiul Pulitzer, National Book Award pentru ficțiune și Premiul PEN/Saul Bellow. Printre operele sale se numără și „Meridianul sângelui” (publicat în 1985, traducere în română de Horia Florian Popescu, editura Polirom), „Căluții mei, căluți frumoși” (publicat în 1992, traducere în română de Radu Pavel Gheo, editura Polirom) și „Drumul” (publicat în 2006, traducere în română de Alexandru Vlad, editura Vellant).

Un produs al „literaturii sudice” din Statele Unite, „Nu există țară pentru bătrâni” împrumută și reinterpretază elemente și teme specifice romanului Southern Gothic și Western, semnalând însă o distanțare de caracterul modernist al operelor precedente ale autorului.

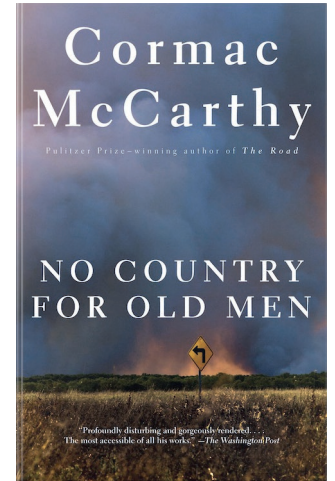
O partidă de vânătoare în deșertul texan îl aduce pe Llewelyn Moss în mijlocul rezultatului sângeros al unui schimb de droguri eșuat unde găsește și fură un rucsac cu 2,4 milioane de dolari, astfel declanșând urmărirea nemiloasă a unui cartel mexican, a enigmaticului recuperator Anton Chigurh și a fel de misteriosului Grup Petrolier Matacombe. Șeriful Bell, însărcinat să-l găsească pe Moss și să rezolve șirul de crime rezultat de urmărire, rămâne mereu cu câțiva pași în urmă, reflectând nostalgic asupra decăderii moralității în mitologicul Vest Sălbatic.

Deși poate oferi aparența că una din cele mai puțin ambițioase opere produse de Cormac McCarthy, atât prin deciziile stilistice cât și prin tematică, „Nu există țară pentru bătrâni” nu numai că reușește să problematizeze și să reevalueze tematicile prezente în toate romanele precedente ale autorului, dar propune și o structură narativă în totalitate „mulată” pe spațiul contemporan pe care-l analizează și critică.

Scena de început a romanului stabilește primele direcții ale dialogului intertextual, schimbând, în același timp, și miza aparentă. Vânătoarea lui Llewelyn, o imagine cât se poate de arhetipală pentru genul Western, este întreruptă de scena sângeroasă a unui schimb eșuat de droguri dintre două carteli. Avem de-a face cu o intervenție a modernității, provocarea unui spațiu necucerit se preschimbă în anxietățile contemporane ale unei sălbăticii „de peste graniță,” o sălbăticie antrenată nu de impulsuri animalice sau de severitatea implacabilă a naturii, ci de lichidități, profit și consum. Astfel, „Nu există țară pentru bătrâni” devine un „gringo novel,” în termenii lui Fredric Jameson („Inventions of a Present: The Novel in Its Crisis of Globalization”, 2023), dar unul inversat. Dacă în romanele exponente pentru categoria de „gringo novel” („A Flag for Sunrise” al lui Robert Stone sau „The Book of Common Prayer” al lui Joan Didion), sudul global este un cadru fantasmatic prin intermediul căruia subiectul american își explorează propriul spațiu, traficanții de la sud

de graniță din „Nu există țară pentru bătrâni” se dovedesc a fi nimic mai mult decât un pretext. Pericolul adevărat se apropie din sânul civilizației. Nu întâmplător, în această reexplorare a Westernului, antagonistul își schimbă revolverul, obiectul sublim și identificabil al genului, pe un asomator de abator, o ustensilă industrială, anonimă.

Conflictul, de asemenea, se formulează pe baza formei neutre a banilor: Llewelyn fură o geantă cu valută, iar recuperatorul Anton Chigurh îl urmărește pentru a-i restitui proprietarului de drept. Nu există urmă de animozitate, nicio ciocnire de caractere, ci simpla necesitate monetară. Construcția personajelor urmează aceeași direcție: sunt plate, stereotipice, iar destinele lor sunt clarificate din primele momente. Protagonistul este omorât „în culise,” iar moartea sa ne este pur și simplu raportată. Chigurh returnează banii, reținând doar cheltuielile „serviciului”, Rezultatul este complet prestabilit – o tragedie dusă la paroxism. Efectul însă, cuplat cu proza cât se poate de simplă, de o obiectivitate obsesivă și redusă la stricta relație cauză-efect, este unul hipontic. Dacă personajele se pierd în fundal, asta este pentru că fundalul în sine, aglomerarea de comodități și spații ale consumului (moteluri, magazine, spații urbane depersonalizate) devin mediul de derulare al acțiunii. Motorul acesteia, însă, este reprezentat de bani, mai exact, de fuga banilor după bani. „Nu există țară pentru bătrâni” devine un roman depersonalizat, însăși prezența

personajelor este un truc menit să ascundă un thriller complet reificat. Chigurh, ‘personajul’ cel mai activ, omoară doar în conformitate cu aruncătura monedei. Deși poate să pară un mod fățarnic de-a jongla cu propriul cod moral, acesta ascultă de monedă. Deși este emițătorul celor mai cerebrale monologuri ale romanului, este lipsit de voință proprie.

Șeriful Bell apare ca singurul personaj reflexiv, în adevăratul sens al cuvântului, iar asta, doar cu costul impotenței sale absolute în economia romanului. Lamentările sale intervin ca niște sincope în mișcarea automată a textului. Impotența sa de a fi o figură a legii și întârzierea sa constantă clarifică, de asemenea, ce reprezintă enigmaticii bătrâni indicați în titlu: subiectul moral, care se încrede în lege și nu s-a dat încă alergării infernale și, în cele din urmă, letale. Bell poate fi văzut și ca vocea auctorială a romanului, însă una care se dovedește a fi marginală în propriul text. În locul „morții autorului,” avem aici o neutralizare a lui, o păstrare într-un cadru ce depășește voința creativă, capacitatea decizională asupra textului.

Ardian-Christian Kuciuk: Haemus a fost de la început un dar

Proiectul Haemus este probabil cea mai solidă platformă de traduceri din limba română într-o limbă străină în timp ce este și una dintre cele mai vaste din limba albaneză, ținută de aproape 26 de ani de o mână de oameni. Ce te-a motivat să faci acest proiect? Ce simți că îi datorezi limbii materne? Traduci și invers, din limba albaneză în română, autori și poeți, printre care Arian Leka, un prieten comun, unul dintre cei mai iubii autori din Albania. Cât de mult te consumă această muncă? Care sunt dificultățile pe care le-a întâmpinat Haemus? Și care sunt satisfacțiile pe care și le-a adus?

Haemus a fost de la început un dar. Personalități autentice, de obicei mai puțin mediatizate, din întreaga lume, au contribuit cu ce considerau mai relevant, de la texte literare în premieră la lucrări științifice de anvergură. Când am tipărit primul număr, cultura și civilizația albaneză erau ori deloc, ori deformat cunoscute aici, și nu numai aici. Comunitatea albaneză din România în mare parte își uitase limba maternă. Traducerile din literatura albaneză nu ieșeau din zona oficial-programată. Despre literatura interbelică albaneză, de pildă, nu se știa nimic. Prima

mea lucrare de doctorat este un studiu în oglindă a literaturii albaneze interbelice cu modernismul european. Prin capodoperele ei, scrise nu ca să fie traduse, ci ca să formeze conștiințe, ea este încă pe atât de bogată și vizionară, pe cât necunoscută. Atunci au apărut și opera poetică a lui Poradeci și proza lui Kuteli – îi reamintesc nu doar fiindcă au trăit și scris în România. Despre acea literatură aici nu știau decât câțiva cercetători de nișă și alți inși dintre cei care desființează valori prin tăcere. Tata și cu mine tradusesem deja destule texte fundamentale necunoscute din ambele limbi. Și ne-am gândit să înființăm o revistă nu de tip depozit, în care aduni ce nu poți arunca; nu ca să atragem profit sau renume, ci un spațiu în care autorii, celebri, necunoscuți, marginalizați sau încă interziși să

poată publica exact ca la începuturi, dar nedepinzând de votul mentalității programate.

Reiau tema traducerilor, fiindcă mi se par esențiale pe termen mediu și lung pentru relațiile interumane, dar și între culturi. Se știe că traducerile proaste sau exhaustiv programate înrădăcinează treptat convingerea că doar atât poate crea și doar în maxim patru feluri poate evolua o întreagă literatură, mai ales scrisă într-o limbă rară, dar „mică”. Începe să domnească apoi acea sinecdocă întunecată prin care valorile medii sau nechemate se zbat să tragă la nivelul lor, cel puțin în presa *mainstream*, marea literatură. Procesul seamănă cu războiul demografic. Din fericire, prin menținerea cu orice preț a calității, Haemus rămâne accesibil pentru consumatorul larg,

ceea ce ne obligă să ne asumăm genul acesta de anonim. Spun acestea fiindcă starea de fapt și de spirit mă privește direct, nu doar ca editor și traducător, ci și ca autor bilingv. Dar mai importante decât amănuntele individuale picante sau amare, cred că ar fi învățăturile pe care le trag între timp. Până acum, am tradus incomparabil mai mult din albaneză în română. Grație talentelor remarcabile din Balcani, traducerile nu sunt deloc monotone, iar uneori te refac prin câte o revelație. Cea mai recentă: tocmai am redat în albaneză „Întâmplări în realitatea imediată” a lui Blecher. A fost în egală măsură o încercare inovativă și o satisfacție zdrobitoare.

Eveniment editorial

Adriana Irimescu

Un autor de top, ovaționat de critica literară este Paul Murray, câștigătorul The Book Prize 2023.

Născut în 1975 la Dublin, s-a făcut cunoscut în 2010 prin romanul *Skippy Dies*, aflat pe lista lungă a Booker Prize, finalist la National Book Critics Circle Award.

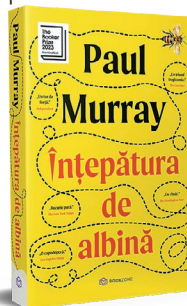
Următorul roman, *The Mark and the Void* (2015), a primit premiul Bollinger Everyman Wodehouse.

Am primit cu bucurie vestea că editura Bookzone a publicat recent *Întepătura albinei* (2024),

The Bee Sting, roman alert, cu un stil percutant și apreciat de critică.

Romanul excelează în umor și observație psihologică, dar mai ales are o compoziție uluitoare, conferită de un final cu totul neobișnuit. Acțiunea se petrece într-un orașel, în care au loc toate relele clasice. În prim-plan se află istoria unei familii și criza generală a umanității, fără să existe ceva ostentativ sau îngroșat de-a lungul acestei povești admirabile.

Intensă și electrică, acțiunea te prinde imediat, prin fapte și

decizii extrem de convingătoare. Mesajul direct și viziunea exactă asupra psihologiei colective îl aduc pe autor în galeria clasică a scriitorilor preocupați de forța distructivă a provinciei, de rafinementul răului, de căile complicate ale supraviețuirii.

Versiunea română îi aparține Justinei Bandal.

Revista aparține
Asociației Creatorilor de Ficțiune
(ACF)

<https://asociația-creatorilor-de-ficțiune.ro>

Bulevardul Bălcescu,
nr. 7, ap. 3
București.

Producție: Oscar Print
Distribuție: Librăriile Cărturești

© Ficțiunea

R E D A C Ț I A

Director: Șerban PAVLU.

REDACTORI:

Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Cristina BOGDAN,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Petre NECHITA,
Sebastián TEILLER,
Adriana IRIMESCU (TITIENI),
Ciprian HANDRU,
Paul-Daniel GOLBAN,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://ficțiunea.ro>
e-mail: contact@ficțiunea.ro

PREȚ: 10 lei

ISSN 2821 – 7985
ISSN-L 2821 – 7985

9 772821 798503